

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

שנה ה' (תשפ"א)

מאמרים נבחרים משכיכות המדה, שווים לכל נפש מכוונים ומרוממים
מכתבם וכלשונם מותוך הספרים הקדושים

חקת

זהר המבאָר
הפֿתַר וְהַפְּבוֹד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
על שם כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זי"ע"א

מהדורת 'קרון טלפי ברכה'

מכון אור לישראל
ירושלים - נהריה

אין לך ערב בכל הבשמים
כאותו המור

**ותשלם
כל המלאכה**
תורה | מגילות | מפתחות

מפארים ומבארים תורת חכמי ספרד

צרו המור המבואר

חיבור פלאי שנכתב וחזר ונכתב במסירות נפש
ע"י החכם הקדמון רבי אברהם סבע זיע"א, מגולי ספרד

תורתו בלולה מכל חלקי הפרד"ם מלאי סודות ורזים לצד דרושים ערבים ונעימים בלשונות הכתובים
הערות ביאור עם ציונים והשוואות | פרקי תולדות ומבוא | פענוח אלפי ראשי תיבות ומראי מקומות | עימוד מרהיב ומשובב עין

אור להבת החסידות לישרי לב

אוצר פניני החסידות

אוצר כלום
לפרשת השבוע

חוקת

מתורתו של אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זיע"א

אמר הבעל שם טוב זצ"ל, מה שאמר רבנו הקדוש (אבות פ"ב מ"א) דע מה למעלה ממך, רצה לומר שלא תשמע להיצר הרע, ותדע מה ש'למעלה', הקדשה והתפארת שפכל העולמות העליונים, היא 'ממך', כדאיתא במדרש (בראשית רבה צ ב) קדשתי למעלה היא מקדשתכם, וכביכול ברוך הוא הוא מצפה לתשובה, ובמקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אין יכולים לעמוד (אור יצחק)

אוצר פניני החסידות

אמרי צבי | מענה הרה"ק רבי שמואל אליהו מזוואלין זיע"א לטרוד פפרנסה ואינו מצליח ללמד שעורי תורה פראוי . . . . . א
מגן אברהם | אפלו איש פשוט שאינו מבין פגנות ופנימיות התורה נעשה מקל מצנה שלו ומקל דבור של תורה ותפלה פתר להם יתברך
ומגיע לדבקות בהם יתברך . . . . . ב
הנותן אמרי שפר | הדקדוקים בפסוקים . . . . . ג
לקוטי תורה | הדקדוקים בפסוקי מצות פרה אדמה . . . . . ד
לקוטי שיחות | באור הטעם שמצות פרה אדמה מכנה על שם משה רבנו . . . . . ה
רזין דאורייתא | בכל עת על האדם לפשפש במעשיו ולהתענין עם חברים טובים כיצד לתקון מעשיו . . . . . ז
חדושי הרי"ם | סיוון מלך חשבון - הסתר על עריכת חשבון הנפש . . . . . ז
שם משמואל | קלפת סיוון מונעת חשבון הנפש על ידי משיכה לדברים רעים . . . . . ז
דעת משה | על ידי חשבון הנפש שעושים הצדיקים מכניסים גלמות הבחורים והאברכים יראת ה' וקדשותו
אמרי קדש | חשבון הנפש מועיל רק לשעה ואילו למוד התורה בקדושה וטהרה מועיל בתמידות . . . . . ח
אהל ישכר | סמיכות פרשיות שלח קרח והקת . . . . . ט
באר מים חיים | כל היסורים והקשים הם טובות עצומות ויש לקבלן בשמחה ובאהבה . . . . . ט
לקוטי הלכות | המצוי במדרגה פחותה עליו למצא בעצמו רק נקודות טובות . . . . . יא
עבודת ישראל | יקשיר מעשיו לראות פני השכינה בצאת נפשו . . . . . יא
פתוחי חותם | גרית הלשון וגרית המעור תלויים זה בזה . . . . . יב
אוהב חסד | רמז מוסר אודות החסרון בתאוות האדם להשלים כל חסרונותיו הנשמיים . . . . . יב
ערכי נחל | מצוה הנפשית לשם שמים מביאה עגה | אם מתעוררת באדם אגוה עקב עשיית המצות אות הוא שלא עשאו לשם שמים ולא
התקבלו . . . . . יג
פתוחי חותם | סוד המטה והשעם שהקדוש ברוך הוא צוה לדבר ולא להכות . . . . . טו
פני מנחם | חברים טובים וסביבה טובה מועילים לאדם אף בזמני ירידה . . . . . טז
פתוחי חותם | נשמתו של הרשע בלילה פוגעת בקטרא אחרא ולא בקדושה . . . . . טז
אור פני משה | מי שאינו עומד בקומה יקופה בעולם הזה רוח לו בעולם הבא . . . . . טז
ערכי נחל | צדיק הדור שהעולם משגת על ידו הוא רק אם מעולם אין חטא בא על ידו . . . . . יז
שלקו הטהור | המעלות הנשגבות בישיבת מרעים בסעודת מצוה מתוך יראת שמים ושמידת הדבור . . . . . יז
עבודת יששכר | תקנת הבעל שם טוב זיע"א לשכת סעודות מרעים כדי שיכלו להחזיק מעמד בצוק העתים . . . . . יח

אוצרות גאוני הדורות

זמן אהרן | הטהרה יסוד ותכלית התורה . . . . . יט
דבר בעתו | כנגד שלשה דברים המונעים מידי עברה . . . . . יט
משיח ה' | בזכות הקת פרה אדמה קבלנו את התורה . . . . . יט
ויאמר עזרא | דמא בן נתינה סבר כפי הדיו שהולכים אחר הרב . . . . . כ
שני לחות הברית | טהרת התמדת התורה כאשר הפרה . . . . . כ
יוסף אברהם | טהרת הנפש בערב שבת . . . . . כא
מלא העמר | הנוגע בחברו בלילה ולמתרת מצאו מת . . . . . כא
תבואת יקב | העגנה תקון לנפש החוטאת . . . . . כא
ראש משביר | הערב רב גרמו לישראל לריב עם משה . . . . . כב
אמרי ישר - טל תורה הודש | מעילה בהקדש בהנאת השלע . . . . . כב
אדרת אליהו | שנג משה ואמר 'נוציא לכם מים' ולא אמר יוציא הקב"ה לכם מים . . . . . כג
זכות הרבים | פו בתרב אצא לקראתך - בעבור ששבו ישראל במצרים רד"ו שנה כמנון תר"ב ונצאו קדם הזמן . . . . . כג
שבות יהודה | נשיכת הנחשים מחמת העונות . . . . . כד
יושיע ציון | זכרון יום המיתה מעורר את האדם לשוב בתשובה . . . . . כד
שמן המאור | המואבים נאסרו לעולם לבוא בקהל ה' . . . . . כד
חוט של חסד | על ידי גדילת הפרות בדרך נס תמו המים . . . . . כה
כסא שלמה | נתבטלו מן התורה כשכלו המים . . . . . כה
ארח לחיים - הקדמת והסקמת הספר | אין תועלת לדור במדבר השמים אשר אין בו יוצאי קדשה . . . . . כו
פני אריה זוטא | עיר שאין בה ירק אין תלמיד חכם רשאי לדור בתוכה . . . . . כו
מעשי צדיקים . . . . . כז
ימנה דהילולא . . . . . לה
ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה . . . . . לז
זוהר הקדוש | עם פרוש הכתר והכבוד . . . . . מג

נושאים בפרשת חוקת

מעלת המעשה הפשוט

אמרי צבי

רבי ירחמיאל צבי משעננא זיע"א (נכד רבי יחזקאל מקומיר זיע"א)

מענה הרה"ק רבי שמואל אליהו מזוואלין זיע"א לטורד בפרנסה ואינו מצליח ללמד שעורי תורה כראוי

זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר וכו' (יט ב). יש לפרש בזה על דרך הרמז דרך בעבודת השם יתברך, בהקדם אשר שמעתי מפי אבי אדוני מורי ורבי וצללה"ה (רבי אפרים משעננא זיע"א), שפעם אחת בעת עסקו במשא ומתן היה טרוד מאד ונדדמנו לו יגיעות ומגיעות הרבה מאד ולא היה ביכולתו ללמד שעוריו כראוי, והיה לו עגמת נפש גדול מזה, והתנצל את עצמו לפני אחיו הרב הצדיק הקדוש מורנו הרב שמואל אליהו זצ"ל מזוואלין.

והשיב לו, שיעשה בעבודת ה' לעת עתה כפי מה שביכולתו לעשות, ואמר לו עוד, שאף אם האדם טרוד בזה שאף כמעט אינו מבין בפרוש המלות מרב טרדותיו, מכל מקום מזה לא יזוע, ויתפלל וילמד כף, כי אף הדבור בתורה ובתפלה – אף שאמרו בלא הבנת הלב – הוא גם כן חשוב ונעלה מאד לפני השם יתברך ועולים למעלה.

היצר הרע מנסה להפיל לב האדם שלמודו אינו שנה ולא עולה לרצון כינו שהוא בלי רכז ועל האדם להתחזק ולדחותו

ודרך זה נוכח לרמז בפסוק הנ"ל, דהנה ידוע הוא שבעוונותינו הרבים כפי אשר על הגלות והפרנסה גדול מאד אצל כל איש, ויבדאי ישראל קדשים הם וכל אחד

מתחזק בעבודת השם יתברך כפי מה שיכול, ובעת הפנאי ילמד קצת מנעיר, ומי שאינו מבין בלמוד ואמר איזה מזמורי תהלים.

ובודאי היצר הרע בא להסות את האדם ולהטותו מדרך זה ויאמר לו, למה לך הלמוד המועט הזה ומה בצע לך בזה, הלא לך בל עמך ורעיוןך נבוכים הנה בטרדות הפרנסה, ומה יועיל לך למוד בזה שהוא מן השפה ולחוץ בלי פונה וברעיון נבוך, ובטח לא יעלה לרצון לפני השם יתברך.

ובטענה זו רוצה היצר הרע לדחותו גם מלמודו המועט שלא ילמד כלל ולא יאמר תהלים. וזה מרמז בפסוק הנ"ל שלא לשמע בדברי היצר הרע שרוצה להדיח אותו מעבודת השם יתברך ומלמוד תורתו הקדושה.

כאור הפסוקים על דרך הנ"ל

וזהו פרוש הכתוב זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר, הינו שחק וכלל הוא בלמוד התורה והתפלה, שאף אם רעיוניו נבוכים מאד ומשקעים בעל הפרנסה והגלות, לאמר הינו שיאמר אז את דבורי התורה והתפלה אף שהם בלא פונת הלב שאף האמירה בלבד בתורה ותפלה, אף שהוא בלא פונה הוא גם כן חקת התורה אשר צוה ה' ונקראת תורה לשמה.

על דברי התקשרות אל הצדיק עולים כל דבורי התורה והתפלה כפי פנימיות רצון לב האדם

והתקון הוא שיפעלו הדברים שנאמרו בלא פונה שיהיו בשלמות, דבר אל בני ישראל ויקחו אליה, הינו שיתקשרו בני ישראל את עצמם אל הצדיק הנקרא משה, כידוע

פיד מאלפי זהב וכסף (תהלים קיט עב), ויגרה היא מפנינים, שמתורה ומצות של ישראל נעשה פתח מלכות להבורא ברוך הוא כביכול, וכדבר זה אין רשות להאדם להרהר מאומה האף שנעשה הפתח מתורה ומצות של ישראל.

וזה שפרש רש"י לפי שהשטן ואמות העולם מונים את ישראל לומר מה המצנה הזאת ומה טעם יש בה, דהנה האנשים הגדולים במעלה היודעים כננות מפנימיות התורה והמצות, המה מרגישים טעם ערב ומתוק בתורה ומצות, ונפשם יודעת מאד לכוון בכל מצנה ומצנה הפונה השניכה לה, כגון במצות תפלין ממשכים עליהם המחין עלאין, ובמצות ציצית אור המקיף שמצנה זו שקולה נגד כל התרנג מצות שבתורה, וכן בכל מצנה ומצנה.

מה שאין פן אנשים הפשוטים שאינם יודעים לכוון כננות ולהשיג האור הפנימיות מתורה ומצות, אם פן איזה טעם יכולים להרגיש בה, והאף נעשה מתורה ומצות שלהם פתח להבורא ברוך הוא, לפיכך כתב בה חקתה – אין לה רשות להרהר אחריה.

וזה אשר צנה ה' לאמר, 'צנה' הוא לשון התחברות כמו צותא חדא, ו'צנה' ה' מרמז לדבקות השם ותברך, לאמר הוא לשון אמירה ודבור, שביכול האדם לבוא לדבקות השם ותברך בכל אמירה ודבור בתורה ותפלה.

ואפלו איש הפשוט שאינו יודע כננות רק מכון פונה הפשוטה בכדי שיקים ויעשה רצון הבורא ברוך הוא, יש בלחו גם פן שיבוא לדבקות בשמו ותברך בכל אמירה ודבור ולעשות עמהם פתח להבורא ברוך הוא:

מדברי הזהר הקדוש שאתפשטותא דמשנה הוא בכל דרא ודרא, וצדיקי הדור הם בבחינת משה, והצדיק יעלה את כל הדבורים של התורה ותפלה של ישראל למקורם פני הפונה האמתית הנעלמת בלב כל אחד ואחד.

המהלך בדרך הג'ל ממתיק הדינים מעליו

ואם איש ישראל הולך על דרך זה. פרה הוא מלשון פריה ורביה, אדמה הוא רמז לדינים, פרוש שאף שפרו ורבו הדינים עליו חס ושלום, תמימה אשר אין בה מום פרוש שפכל זה יהיה תמים ולא יחסר לו מאומה בעבור שהדינים והגבורות לא יוכלו להרע לו, ועוד אשר לא עלה עליה על, פרוש שמעבירין ממנו על מלכות ועל דרך ארץ, כמו שאמרו רז"ל באבות (פ"ג מ"ה) שכל המקבל על תורה מעבירין ממנו על מלכות ועל דרך ארץ:

מגן אברהם

רבי אברהם מטריסק זיע"א

אפלו איש פשוט שאינו מבין כננות ופנימיות התורה נעשה מכל מצנה שלו ומכל דבור של תורה ותפלה כתר להשם ותברך ומגיע לדבקות בהשם ותברך

זאת חקת התורה וגו' (יש טו). הענין הוא כי ראשי תבות זאת חקת התורה בגימטריא כ' נוטריקון פ'תר, שבחינת פתח עליון היא בבחינת חקת בלי טעם שהיא למעלה מהשגת האדם ואין רשות להאדם להרהר מאומה שמה.

והכתר מלכות של מלך בשור ודם הוא מכסף וזהב וקבועים בו אבנים טובים, אכל הפתח מלכות של הבורא ברוך הוא הוא מהתורה הקדושה דכתיב עליה טוב לי תורת

כאור שאלת האמות 'מה טעם יש בה' ומענה
בני ישראל על פי הנ"ל

וזהו גם כן טענות השטן ואמות העולם
בפרה אדמה באמרים 'מה טעם יש
בה', בכדי להזכיר להם טעם רבי משה הדרשן
שהוא על חטא העגל ועל ידי זה יסוגו אחור
חס ושלום מעבודת השם פנ"ל, וכמו שכתוב
בספר ארח לחיים בשם הרב הקדוש רבי יחיאאל
זללה"ה כי פונתם לעורר קטרוג חס ושלום
עין שם.

והתשובה הוא להם, שעבור חטא זה שנדמן
להם אין מהראוי להיות נסוג אחור
מעבודת השם ואין להרהר אחריה להיות נסוג
אחור חס ושלום, כי אם לשוב בתשובה ולומר
מה דתה הנה ומכאן ואילך חושבנא ואעבד
את ה' בהתחזקות יותר, וזה היה גם כן סבת
החטא בעצמו להביאו להתחזקות גדול בעבודת
הבורא מתוך התשובה, וכמו שבאמת היה
הנדמנות חטא זה כדי להורות תשובה כמו
שאמרו רז"ל (ע"ו ד:).

והתשובה היא קדמה לעולם כמו שדרשו
רז"ל (פסחים נד:), ואמרו גם כן
שהתורה אמרה להקדוש ברוך הוא בבריאות
האדם שבעבורו היה כל בריאות שמים וארץ
הלא האדם הוא עתיד לחטא, והשיב לה
הקדוש ברוך הוא בראתי תשובה, עין בזהר
הקדוש ומדריך.

ואם כן לפי זה עקר היסוד של קיום העולם
הוא תשובה, ונתודע זאת לבני ישראל
שהמה הם האדם שבעבורם היה כל בריאות
העולמות מראש ועד סוף, ועל כן בפרה אדמה
שהיא תקון ותשובה על חטא העגל נאמר בה
זאת חקת התורה, שהתשובה הוא שרש וקיום
כל התורה, וזהו התשובה שהשיב הקדוש ברוך
הוא לתורה בראתי תשובה, ונתגלה כחה

הנותן אמרי שפר

רבי ישעיה מדינוב זיע"א

הדקדוקים בפסוקים

וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר זאת חקת
התורה אשר צוה ה' לאמר דבר אל בני
ישראל ויקחו אליך פרה אדמה תמימה וכו' (ט
א-ג). יש לדייק למה נאמר 'חקת התורה', וכי
כלליות התורה יש במצוה זו, ויותר היה צורך
לומר זאת חקת הפרה. ועוד שפתח הכתוב
בדבור 'אל משה ואהרן' ואחר כך כתוב רק
'דבר' אל בני ישראל - למשה לבד ולא פתיב
'דברו'.

הדקדוק בדרשה שהביא רש"י

גם מה שפרש רש"י ו"ל לפי שהשטן ואמות
העולם מונין את ישראל לומר וכו' ומה
טעם יש בה לפיכך כתב בה חקה גזרה היא
מלפניו אין לה רשות להרהר אחריה, יש גם כן
להבין, וכי לאמות העולם יהיה זאת תשובה
מספקת כמה שאמרנו להם שאין רשות להרהר
אחריה, הלא כן דרשם להביא ספקות בלבם
של אדם, ובפרט שיש טעם רבי משה הדרשן,
ומסתמא גם השטן יודע מזה.

היצר חפץ ליאש את האדם שכיון שנכשל
בעברה שוב אין לו מה להשתדל בעבודת
הבורא | אין להשגיח עליו כלל אלא להתחיל
הכל מתדש ולהאמין שכתשובה יתכפר הכל

אבל הנראה לעניות דעתי בדרך אפשר הוא,
כי דרך היצר הרע הוא, אם האדם
נכשל בעברה חס ושלום להפילו ולהשפילו
ולומר לו, למה ישתדל עוד בעבודת השם כי
לא לרצון יהיה חס ושלום מחמת עונו הגדול,
אבל החכם עיניו בראשו שלא ישמע לעצתו,
רק יאמר כי בתשובה הכל ימחל לו, והחטא
בעצמו לא היה כי אם לעורר אותו על ידי
זה בתשובה שלמה.

לו שום שיכות מקדם אל הקלף, רק שאחר כך פשכות הספר בריו על גבי קלף נתאחדו והיו לאחדים. אבל אותיות התקיקה הם מגיה וביה וזו דבר אחד ממש עם האבן שנתקקו בו.

על ידי מצות פרה אדמה ממשיכים את התלכשות התורה באותיות הכתב ובתורה שבעל פה

וזהו זאת חקת התורה, כלומר ששל ידי מצות פרה אדמה שהיא חקה, תמשיכו למעלה בחינת אותיות התקיקה של התורה להיות משם ממש יורד ונמשך בבחינת אותיות הכתב, דהינו בתורה שבכתב, ומתורה שבכתב ימשך גלוי זה בתורה שבעל פה. והינו לפי שמצות פרה אדמה הוא כללות התורה כמו שיתבאר, ולזאת ירדה הנשמה ממקום כבודה בגן עדן ונתלבשה בגוף החמרי כדי לעשות את התורה.

וזהו ויצאנו ה' לעשות את כל החקים האלה כו' (דברים ו כה), וזהו 'ועשיתם אתם' (ויקרא יט לה), וכתוב (שם יח ה) 'ושמרתם את חקתי כו', אשר יעשה אותם האדם – שהאדם הוא העושה אותן למצות וחקים. שפמשוף אותן מבחינת אותיות התקיקה בבחינת תורה שבכתב, ועל ידי זה יחיי בהם.

כללות מעשה הפרה הוא בחינת רצוא ושוב | באור הפסוקים על דרך הג"ל

וזהו וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר זאת חקת התורה. דהנה כללות ענין מעשה פרה אדמה הוא ב' ענינים דבחינת הרצוא ובחינת השוב, הרצוא זהו ענין שריפת הפרה לאפר, והשוב זהו ענין ונתן עליו מים חיים אל פלי.

והנה על ב' ענינים אלו דרצוא ושוב הוסדה כל עקר התורה והמצוות. ולכן נאמר על זה זאת חקת התורה, בענין פרוש 'חקות שמים וארץ' (ירמיה לג כה) דהינו הנהגות שמים

במעשה ההוא הנעשה להורות תשובה בתקונה בפרה אדמה.

ובזה יתישב מה שבתחלה כתיב משה ואהרן ואחר כך כתיב דבר אל בני ישראל כנ"ל לשון יחיד שקאי על משה, אם כן למה נזכר אהרן כאן, אבל מחמת פי כל הענין הנ"ל להורות תשובה היה על ידו:

מצות פרה אדמה בדרך הפנימיות והדרש

לקוטי תורה

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א

הקדוקים בפסוקי מצות פרה אדמה

וידבר ה' וגו' זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר (יט א-ב). צריך להבין, דהא כתיב תחלה וידבר ה' שהקדוש ברוך הוא הוא המדבר למשה זאת חקת התורה, ואם כן מהו 'אשר צוה ה'', הנה ליה למימר אשר אני מצוה. גם להבין קצת ענין פרה אדמה שצאמר בה 'חקת התורה'.

'חקת' התורה – מלשון חקיקה, מדרגת התורה קדם התלכשותה באותיות

אך הענין, דהנה התורה נקראת 'תורה שבכתב', הקדוש ברוך הוא אומר ומשה כותב, ודברי סופרים נקראים 'תורה שבעל פה'. אמנם 'חקת התורה' לשון חקיקה, והינו כמו שהתורה היא בשרשה ומקורה – ששם היא בבחינת אותיות התקיקה, שהוא מדרגה עליונה מבחינת התלכשותה במדרגת שנקראת אותיות הכתב להיות נקראת תורה שבכתב.

כמו על דרך משל בגשמיות באותיות הנכתבים על גבי הקלף לבן, הרי האותיות הם דיו שהוא דבר זר ונפרד מהקלף, שלא היה

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א
באור הטעם שמצות פרה אדמה מכנה על שם
משה רבנו

אמרו רז"ל (תנחומא חוקת ח) **בטעם** הדייק ויקחו
אליד - למשה דוקא, שכל הפרות
בטלות ושלך קצמת, וזה נוגע - לא רק לפרת
משה, אלא - לכל הפרות האדמות שבכל
הדורות, כי בכלם נתקדשו הכהנים שעשו את
הפירה מאפר פרתו של משה, ולכן נקראו כל
הפרות על שם משה דוקא.

והשיכות המיחדת של פרה אדמה למשה
רבנו מדגשת גם בנוגע לטעם
מצוה זו, דאף על פי שאפלו שלמה המלך
[ש'על כל אלה (כל דקי התורה) עמדתו] אמר
על מצוה זו 'והיא רחקה ממני' (קהלת ז כג) -
מכל מקום, למשה רבנו נתגלה טעם פרה,
במאמר חז"ל (תנחומא שם) על תבות אלו ויקחו
אליד' - 'לך אני מגלה טעם פרה'.

וצריך להבין - מה נשתנתה מצוה זו מכל
מצות התורה, שבה מדגשת שיכותה
למשה רבנו, הן באופן קיומה, שקיום מצוה
זו (גם לדורות) הוא על ידי אפר פרתו של
משה, והן באופן למודה, 'לך אני מגלה טעם
פרה'.

ויש לבאר זה בהקדים מה שאמרו רז"ל
(בטעם שפרה אדמה היא נקבה, ולא
ככל קרבנות צבור שהם זכרים) - 'אמר הקדוש
ברוך הוא תבא פרה ותכפר על מעשה העגל'
(ובפרש"י על התורה מיסודו של ר' משה
הדרשן, גם פרטי הקומים במצות פרה אדמה
על כפרת חטא העגל).

ובאר המפרשים (כלי יקר, אלשיך, שיך עה"ת, עץ
הדעת טוב (להרח"ו) ועוד פרשתנו) השיכות
בין כפרת חטא העגל להשקרה משמאת מת

וארץ כו'. והוא גם פן לשון חקיקה - דהינו
להמשיך מקור התורה שהיא בחינת אותיות
החקיקה להמשיך משם האור וההמשכה לבחינת
חכמה עילאה שהיא תורה שבכתב וממנה
לתורה שבעל פה.

וזהו וידבר ה' אל משה ואל אהרן זאת חקת
התורה, להמשיך בחכמה עילאה מבחינת
אותיות החקיקה שלמעלה מהחכמה. וזהו אשר
צוה ה' לאמר, כי הנה שם הנה הראשון זהו
בחינת ממלא כל עלמין, ביו"ד נברא העולם
הבא כו', ושם הנהיב' זה הוא בחינת סוכב
כל עלמין. ופרוש צוה מלשון צותא וחבור,
שנתקבר ונמשך בחינת סוכב כל עלמין אל
בחינת ממלא כל עלמין.

וזהו לאמר, המאמרות הן בחינת אותיות
הנמשכים מחכמה, בראשית נמי מאמר
הוא ובתרגום ירושלמי 'בראשית' - בחכמתא
כו', וכמו שכתוב 'יהיו הדברים האלה אשר
אנכי מצוה', שבבחינת 'הדברים האלה' יהיה
נמשך בחינת גלוי 'אנכי' מי שאנכי סתימו
דכל סתימין.

וזהו 'אנכי מצוה', בבחינת צותא והתקשרות
ממש, והוא מה שכתוב אשר צוה הויה
לאמר, והינו על ידי ויקחו אליד פרה כו',
שבחינת האפר זהו בחינת רצוא, אם רץ לבך
כו' להיות 'ואהבת כל לבבך' - בשני יצריך
כו', ואחר כך שוב לאחד הוא בחינת מים
חיים, דהינו מה שכתוב 'יהיו הדברים האלה
אשר אנכי מצוה כו', שהיו יסוד כל התורה
להיות בחינת רצוא ושוב. ובכל מצוה גם פן
יש בחינה זו דרך פרט, אף פללות בחינה זו
הוא ענין זה דפרה כו'. ולכך הוא מעורר
וממשיך בחינת 'חקת התורה' להיות נמשך
בתורה שבכתב ותורה שבעל פה:

נושאים בפרשת חוקת

אַדְמָה בְּכָל־ל תִּהְיֶה רַק בְּפָרָה הַעֲשִׂירִית שֶׁתַּעֲשֶׂה עַל יְדֵי הַמְּלָךְ הַמְּשִׁיחַ. כִּי אֵין בְּפָרָה גְּמוּרָה לְחֹטֵא הַעֲגָל (כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת לֵב לֵד) 'וּבְיָוִם פְּקָדֵי וּפְקָדֹתַי גֹּי'") עַד לַעֲתִיד לְבָא, וְרַק אֲזוֹ, כְּשֶׁתִּגְמַר הַפְּרָה עַל מַעֲשֵׂה הַעֲגָל, אֲזוֹ תְּבוֹא שְׁלָמוֹת הַטְּהָרָה מִטְּמֵאת מֵת, כִּי יִבְטַל אֲזוֹ כָּל עֲנֵן הַמִּיתָה, שֶׁהִיא הַסְּבָה לְטְמֵאת מֵת כְּנֹל.

וְזָהוּ הַרְמָז בְּהַרְמָז שֶׁ'הַעֲשִׂירִית יַעֲשֶׂה הַמְּלָךְ הַמְּשִׁיחַ' – כִּי עֶשֶׂר הוּא מִסְפַּר הַשְּׁלָמָה (ראה ראב"ע לשמות ג, טו. פירוש שער ב, ו) וְשְׁלָמוֹת הַטְּהָרָה דְּפָרָה אַדְמָה תִּהְיֶה רַק לַעֲתִיד לְבָא, בְּפָרָה שֶׁיַּעֲשֶׂה הַמְּלָךְ הַמְּשִׁיחַ.

כאור שיכות פרה אדמה למשה רבנו על דרך הג"ל

עַל פִּי זֶה יֵשׁ לְבָאָר גַּם הַשִּׁיכוֹת דְּפָרָה אַדְמָה 'אַלִּיךְ' לְמִשָּׁה רַבְּנוּ: יְסוּד הַטְּהָרָה שֶׁל פְּרָה אַדְמָה אֵינוֹ רַק בְּטוּל הַטְּמֵאָה בְּפַעַל, אֲלֵא בְּטוּל סִבַּת הַטְּמֵאָה מַעֲיָקְרָא – עֲנֵן הַמִּיתָה. וְלִכֵּן צְרִיכִים בְּזֶה לְכַחוֹ שֶׁל מִשָּׁה – כִּי מַעֲנִינוּ הַמַּיְחָדִים שֶׁל מִשָּׁה הוּא עֲנֵן הַנְּצַחִיּוֹת, כְּמִבְאֵר בַּח"ל (סוטה ט) שֶׁמַּעֲשֵׂי יְדֵי מִשָּׁה הֵם נְצַחִיִּים (וְכִמוֹ שֶׁמַּצִּינוּ בְּנִדּוֹן דִּדְוֹן, פְּרָה אַדְמָה גּוֹפֵא, שֶׁאֵפֶר פְּרָה שְׁלוֹ הוּא מִתְחַלֵּת הַעֲנֵן, וְגַם – קִיָּם לְעַד).

וְעַל דִּרְךָ זֶה בְּנוֹגַע לְמִשָּׁה עֲצֻמוֹ, אֵף שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּמַּת שֵׁם מִשָּׁה אֲמָרוּ עָלָיו (שם יג) 'לֵא מֵת מִשָּׁה וְכוּ' מֵה לְהֵלֵן עוֹמֵד וּמִשְׁמַשׁ אֵף כֵּאֵן כּו'. וְלִכֵּן הַטְּהָרָה שֶׁל כָּל פְּרָה וּפְרָה תְּלוּיָה בְּאֵפֶרוֹ שֶׁל פְּרַת מִשָּׁה – כִּי כַח הַטְּהָרָה שֶׁל פְּרָה אַדְמָה קָשׁוּר עִם עֲנֵן הַנְּצַחִיּוֹת שֶׁל מִשָּׁה רַבְּנוּ.

וְלֵהֲעִיר, שֶׁאֵף עַל פִּי שֶׁעֲנֵן הַטְּהָרָה מִטְּמֵאת מֵת בְּשְׁלָמוֹתוֹ לֹא יִשָּׁג עַד לַעֲתִיד לְבָא כְּשֶׁיִּבְלַע הַמָּוֶת לְנִצּוּחַ (וְעַד אֲזוֹ הַפְּרָה מִטְּהָרַת מִן הַטְּמֵאָה, אֲבָל אֵין בְּכַחַה לְבִטּוֹל

(עֲנִינָה שֶׁל פְּרָה אַדְמָה כְּפִשׁוּטָה) – עַל פִּי דְבָרֵי חַז"ל (שְׁמוֹר' רִישׁ פְּל"ב) שֶׁלוֹא חֹטֵא הַעֲגָל לֹא הָיָה כָּל עֲנֵן הַמִּיתָה אֲצֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כִּי הָיְתָה 'חֲרוֹת מִמְּלֶאךָ הַמָּוֶת' (כְּמוֹ לְפָנֵי חֹטֵא עֵץ הַדַּעַת, שֶׁהָיָה בְּעַת מַתָּן תּוֹרָה פְּסָקָה וְזִמְתָּן (שְׁבַת קְמוּ). אֲלֵא שֶׁעַל יְדֵי חֹטֵא הַעֲגָל חֲזָרָה וְזִמְתָּן (וּוְהָר' ח"א נב:), וְנִמְצָא שֶׁחֹטֵא הַעֲגָל הָיָה סְבָה (לְעֵנֵן הַמִּיתָה, וּבְמִילָא – גַּם) לְטְמֵאת מֵת.

וְזָהוּ הַקָּשׁוּר בֵּין שְׁנֵי הַעֲנִינִים דְּכַפְרַת חֹטֵא הַעֲגָל וְטְהָרָה מִטְּמֵאת מֵת – דָּהָא בְּהָא תְּלִיא, שֶׁעַל יְדֵי כְּפָרַת חֹטֵא הַעֲגָל, מִתְבַּטֵּל בְּדִרְךָ מִמִּילָא הַעֲנֵן דְּטְמֵאת מֵת (עַל יְדֵי שְׁבֻטְלָה הַסְּבָה לְטְמֵאת מֵת – מִיתָה בְּכָל־ל).

דקדוקים בלשון הרמב"ם בהלכות פרה אדמה
וּבִזְהָ יֵשׁ לְבָאָר (עַל דִּרְךָ הַדְּרוּשׁ) דִּיּוּק לְשׁוֹן הַרְמַב"ם (פְּרָה אֲרוּמָה פ"ג ה"ד) 'וְתַשַּׁע פְּרוֹת אַדְמוֹת נַעֲשׂוּ מִשְׁנַצְטוּוּ בְּמַצְוָה זוֹ עַד שֶׁתִּחַרְבַּ הַבַּיִת בְּשִׁנְיָה, רֵאשׁוֹנָה עֲשֶׂה מִשָּׁה כּו' וְהַעֲשִׂירִית יַעֲשֶׂה הַמְּלָךְ הַמְּשִׁיחַ' – דְּלְכֹאֲרָה אֵינוֹ מוּבָן: מֵה טַעַם הַצְּרוֹף הַרְמַב"ם לְכַתֵּב מִסְפַּר הַפְּרוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ בְּמִשְׁךָ כָּל הַדּוֹרוֹת.

כֵּן צְרִיף עֵינֵי קֶצֶת: הַרְמַב"ם לֹא הִסְתַּפֵּק בְּהַבָּאת מִסְפַּר הַפְּרוֹת שֶׁהוּבָא בְּמִשְׁנֵה (פְּרָה פ"ג מ"ה), אֲלֵא מוֹסִיף וְהַעֲשִׂירִית יַעֲשֶׂה הַמְּלָךְ הַמְּשִׁיחַ' – הַרְמַב"ם הִבִּיא בְּסִפְרוֹ גַּם הַלְכָתָא לְמִשְׁחָא, שֶׁאֲזוֹ 'חֲזוֹרִין כָּל הַמְּשַׁפְּטִים . . כְּשֶׁהָיוּ מִקְדָּם, מִקְרִיבִין קָרְבָּנוֹת כּו' (לשון הַרְמַב"ם מִפְּלִכִים רִישׁ פ"א), אֲבָל לְמַה הַבְּדִיל הַרְמַב"ם פְּרָה הַעֲשִׂירִית מִכָּל הַעֲנִינִים וְהַקְּרָבָנוֹת שֶׁל 'הַנְּשִׂא' – שֶׁבְּנוֹבֹאת יִתְקַאֵל (פּה יוֹ וְאֵילך) וְכוּתֵב שֶׁהַמְּלָךְ הַמְּשִׁיחַ יַעֲשֶׂה הַפְּרָה הַעֲשִׂירִית.

ישׁוב דברי הרמב"ם בדרך דרוש
וְעַל פִּי הַנְּבִל יֵשׁ לוֹמַר – שֶׁבְּזֶה מַרְמָז הַרְמַב"ם, שֶׁשְׁלָמוֹת הַטְּהָרָה עַל יְדֵי פְּרָה

חדושי הרי"ם

רבי יצחק מאיר מגור זיע"א

סיחון מלך חשבון – הסתר על עריכת חשבון הנפש

הנה אָמרו חז"ל (ר"ה ג.) **הכנעני מלך עַרד** (כא א) הוא עַרד הוא סיחון וכו', סיחון דומה לסִיח במדבר. פרוש שאינו מניח לאדם להתישב עם עצמו בלישוב הדעת במצבו, ועל זה אָמרו חז"ל (ב"ב עח): 'על פן יאמרו המשלים באו חשבון' (פסוק כז) המשלים ביצרים, באו ונתשב הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עברה כנגד הפסדה.

והענין, דהנה יש לישראל הרבה מדות לעבד השם ותברך, ולכל מדה יש הסתר, דהינו קלפה המנגדת ומכסה על הקדושה, ומלכי כנען הם השרים הממנים על זה, וסיחון מלך חשבון היה על מדה של חשבון שיש לישראל, דהינו חשבון הנפש, והוא מכסה על זה ואינו מניח לישראל לבוא לחשבון הנ"ל (וראה עוד מתיים צופים תנר"ב זוטא אות לח):

שם משמאל

רבי שמואל מסוכטוב זיע"א

קלפת סיחון מונעת חשבון הנפש על ידי משיכה לדברים רעים

בש"ס ראש השנה (ג.) הוא עַרד וכו' עַרד שדומה לערוד במדבר, וברש"י ערוד חמור הבר, והינו שהענין שנקרא חמור שהוא תכלית החמר, היא קלפה המושכת לזנות ורממא לצלן, וכאמרם ז"ל בסוטה (טו): בשם שמעשיה מעשה בהמה.

וחמור מִיחד בזה ביותר, כמו שכתוב אָשַׁר בְּשַׁר חַמּוּרִים בְּשָׂרָם (יחזקאל כג ט), ולא חמור של ישוב אלא חמור הבר, שהיה פל

סבת השמאה) – זהו רק בנוגע ליחיד, אבל בנוגע לצבור – על ידי תורה, שקבל משה מסיני ומסרה כו', נעשית מצאיות צבור, אָשַׁר 'אין הצבור מתיים' (הוריות ו), שצבור דבני ישראל לא שיף ענין המיתה (חל"ג עמ' 127):

באו חשבון – חשבון הנפש

זיין דאורייתא

רבי בנימין מזבאריש זיע"א

ככל עת על האדם לפשפש במעשיו ולהתייעץ עם חברים טובים כיצד לתקן מעשיו

על כן יאמרו המשלים באו חשבון תבנה ותכונן עיר סיחון (כא כז). הנה כבר ידוע הכלל שהתורה היא נצחיות ומלמדת לאדם דרכי תשובה, וצריך תמיד לפשפש במעשיו לתקנם ולהעלותם לשרשם, וליעץ אחד את חברו בעבודת השם ותברך היאף לעשות תשובה וללכת בדרך השר.

וזהו על כן יאמרו המשלים, הם האנשים המשלים ביצר הרע ליעץ את עצמם זה בזה. באו חשבון, הינו לפשפש במעשים. וכשינהג את עצמו כך, תבנה בכל טוב ותכונן הינו שתהיה מוכן לכל טוב, כי עברות עושים מקסר המבדיל שלא יוכל לשרות עליו טוב.

עיר, כשתרצה שתהיה לך עיר מושב לכל טוב, כמו שנאמר ויצעקו וגו' ללכת אל עיר מושב' (תהלים קו ו-י), שיהיה להם פל טוב, התקנה לזה סיחון, לשוב ולהתפלל להשם ותברך שסייר ממנו היצר הרע, וכן לציון גואל אמן סלה פן יהי רצון:

התעוררות, סיחון נקרא הבחורים אבְּרָכִים המְתַחֲלִים לַעֲבֹד אֶת ה', מְלֻשׁוֹן סִיחַ עִם אָמוּ הַנְּזָכֵר בַּמִּשְׁנָה (ב"מ פ"ה מ"ה), וְרֻצוֹנוּ לוֹמֵר שְׁעוֹשִׁים הַצְּדִיקִים פִּנּוּל הַתְּכַנְנוֹת וְהַתְּעוֹרְרוֹת לְהַאֲבָרְכִים הַבְּרוּרִים הַמְתַחֲלִים בְּעִבּוּדָה לְהִבְיֵא בְּתוֹכָם גַּם כֵּן יֵרָאֵת ה' וְקִדְשׁוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ:

אמרי קדש

רבי ישכר דב מבּעלְזָא זיע"א

חשבון הנפש מועיל רק לשעה ואלו למוד התורה בקדשה וטהרה מועיל בתמידות

תבנה ותכונן עיר סיחון כי אש יצאה מחשבון להכה מקרית סיחון וגו' (כא כז-כח). ובתרגום יונתן על תבנה ותכונן עיר סיחון תרגם 'יתבני וישתכלל דמתער ומשיח באוריתא', וכן על 'להכה מקרית סיחון' תרגם 'מאלין דקרנין ומשיחין באוריתא'.

ודקדק מרן זי"ע מה פונת פרושו בנה. ואמר על פי מה דאיתא בגמרא בבא בתרא (עח.) שדְּרָשׁוּ 'על כן יאמרו המשלים' אלו המושלים בְּיָצֵרָם, 'באו חשבון' באו ונתשב חשבוננו של עולם שִׁכְרָ עֲבָרָה כְּנֶגֶד הַפְּסָדָה וְהַפְּסֵד מַצְוָה כְּנֶגֶד שְׂכָרָה.

בהקדים עוד מה ששמע מאביו הקדוש מְהַר"י וצ"ל, שְׁסַפֵּר פֵּעַם אַחַת בְּבֹאוֹ אֶל הַקֹּדֶשׁ פְּנִימָה וְאָבִיו הַקְּדוֹשׁ וְצ"ל (מרן מהר"ש זי"ע) 'יֹשֵׁב אֶצְל שְׁלַחְנוּ הַטְּהוֹר וְלָמַד בְּסִפְר הַרְקָאנְטִי, אָמַר לוֹ בְּזֵה הַלְשׁוֹן, שְׁטוֹב מְאֹד כְּשֵׁאִישׁ יִשְׂרָאֵל עוֹשֶׂה אֵיזָה עֲצָה לְנַפְשׁוֹ וְנִתְעוֹרֵר לְכַבּוֹ אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֶכְּל מַה טוֹב וְיִמָּה נָעִים אִם הַעֲצוֹת הֵם עַל יְדֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, דְּהִינּוּ עַל יְדֵי סִפְר הַרְקָאנְטִי וְכֹדוּמָה, עַד כָּאֵן דְּבִרֵי קִדְשׁוֹ.'

כָּן שְׁטוּף עַד שְׂיֻצָא מְגֵדֵר הַיְשׁוּב, וְהוּא קְלָקוּל בְּכָלֹת צוּרַת הָאָדָם מְקוּרָא דְכָל שְׂיִפֵי גּוּפָא.

ועל כן נקרא סיחון מלך האמרי אשר יושב 'בחשבון' (כא לד), ובתבת חשבון דרשו חז"ל (כ"ב ע"ח): חשבון הנפש - חשבוננו של עולם, הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עברה כנגד הפסדה - שאין לך המאפיל את השכל כמו השטוף בתאנה רצה זו שהיא מעשה בהמה הפוף השכל, ובמב"ם (איטורי ביאה פכ"ב הכ"א) שאין מחשבת עריות מתגברת אלא בלב הפנוי מן החכמה, ועל כן היא הפוף חשבון הנפש, ונהו שקלפת סיחון אשר בחשבון ואינה מניחה לחשב חשבוננו של עולם (שם משמואל פרשת ויצא תרע"ח):

ידעת משה

רבי משה אלְקִים בְּרִיעָה מְקוּזְנִיץ זיע"א

על ידי חשבון הנפש שעושים הצדיקים מכניסים בלבבות הבחורים והאברכים יראת ה' וקדשתו

על כן יאמרו המשלים באו חשבון תבנה ותכונן עיר סיחון. נראה לכאור על דרך המוסר, על כן יאמרו המשלים אלו הצדיקים שנקראו משלים, על שם הפתוב 'צדיק מושל בקראת אלְקִים' (שמואל ב' כג א), וגם שהם שלמים עם בוראם.

באו חשבון - להיות תמיד ממארי דחושבנא, הינו שכל לילה מחשבין על מטתם במה חלף ועבר עליהם כל היום, ומה מעשים טובים סגלו בעצם היום הזה ומה נחת רוח הגיע להבורא ברוך הוא מאתו בזה היום.

ועל ידי זה תבנה - נבנים בגן עדש, ותכונן מלשון כן ובסיס. ועיד הוא מלשון

ידי התורה, אִזי 'תבנה ותכונן', יש לו קיום גם להבא.

ואחר כִּף מִפְרֵשׁ הִקְרָא בְּעֲצֻמוֹ הַחֲלוּק בֵּין שְׁמֵי הָאֲפָנִים. וְאָמַר עַל הָאֶפֶן הָרִאשׁוֹן, כִּי אִשׁ יֵצֵא מִחֲשֹׁבוֹ, הִיגוּ מִי שְׁעוֹשֶׂה לְעֲצֻמוֹ חֲשׁוֹן שְׁלֵא עַל יְדֵי הַתּוֹרָה הוּא רַק פְּאִשׁ שְׂאִינוּ בּוֹעֵר רַק בְּמִקּוֹמוֹ וְאִינוּ שׁוֹלֵט לְמַרְחֹק, לְהִבָּה מִקְרִית סִיחוֹן - מֵאֲלֵין דְּקָרִינִין וּמְשִׁיחִין בְּאוֹרֵיתָא, הִיגוּ אוֹתָם שְׁעוֹשִׂים לָהֶם עֲצוֹת עַל יְדֵי הַתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה וּכְאֶפֶן הַשֵּׁנִי, הוּא כִּלְהִבָּה שְׁשׁוֹלֵט לְמַרְחֹק, שְׁהוּא דְּבָר הַמִּתְקַיֵּם גַּם לְהִבָּה (אמרי קודש - רבי רפאל חיים פרידמן זצ"ל):

ואמר כ"ק מִן וצ"ל החלוק בין שני האפנים הנזכרים לעיל, כי בשאדם עושה לעצמו איזה עצה אשר אינה על ידי התורה, אִזי הוא גם כן טוב, אף שאינו מתקיים גם להבא, מה שאין כן בשעושה לו עצה על ידי התורה הקדושה, אִזי הוא דבר המתקיים גם להבא.

והנה אש אינו הולך למרחוק רק בווער במקומו, אָכֵל לְהִבָּה הוּא שׁוֹלֵט גַּם לְמַרְחֹק. וְזֶהוּ הַכֹּנֵה בְּפִסּוּק, עַל כֵּן יֹאמְרוּ הַמְּשֻׁלִּים - אֵלֹה הַמְּשֻׁלִּים בְּיָצָרָם, בְּאוֹ חֲשׁוֹן - בְּאוֹ וְנִחְשָׁב חֲשׁוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְהוּא טוֹב מְאֹד, אָכֵל אִינוּ דְּבָר הַמִּתְקַיֵּם, רַק עַל אוֹתוֹ זְמַן, אָכֵל תִּבְנֶה וּתְכוֹנֵן עֵיר סִיחוֹן - וּמְשִׁיחַ בְּאוֹרֵיתָא, הִיגוּ אֵלֹה שְׁעוֹשִׂים לְעֲצָמָם עֲצוֹת עַל

פרשת חוקת

אהל ישכר

רבי ישכר דב מנוראלבראו' זיע"א

סמיכות פרשיות שלח קרח וחקת

זאת חקת התורה. סמיכות שלשת הפרשיות: שלח, קרח, חקת, היא ללמדך שאל תתמה למראה עיניך כיצד נלכדו המרגלים וקרח שהיו רמי מעלה בשחיתות הוצר. כי עליך לדעת ולהבין - שהכל חקת המלך הוא ואין אפה רשאי להרהר אחריו והפירה נתנה כידי האדם:

זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה אדמה תמימה (ט)

באר מים חיים

רבי חיים מטשורנוביץ זיע"א

כל היסורים והקשיים הם טובות עצומות ויש לקבלו בשמחה ובאהבה

כבר כתבנו במקום אחר בבחינת היסורים כבאור ארבעה בחינות בהם פלם הם לטובת אמת מבורא עולם ברוך הוא. ואמנם הבחינה האחרונה מפלם והקטנה שבהם הוא כדמיון החולה אשר נתחזק תליו עליו ובכל יום נחלה יותר עד שאם לא יבקש לו רפואה לתליו חס ושלום יאבד מפל וכל.

וכא רופא אחד ורפואהו בחנם בלא דבר, ונתן לו מים המרים בדרך הרפואות או בהמשכת דמו מזרועו ושאר אבריו, או בכאב השנים שנוטל עצם מעצמיו בכח גדול עד שיכאב להחולה רפואתו בשעת מעשה

שייטיב לבריותיו. מה שאין פן בטובה ששולח לכן אדם גם לפניו טוב הוא.

ולזה אמרו חז"ל בפסוק ויבא אליהם את כל אשר עשה ונהגה טוב מאד' (בראשית א לא), 'טוב' זה מדת הטוב, 'מאד' זה מדת הפרעניות (כ"ר ט ט), פי מדת הפרעניות יותר טוב מן הטובה, שזה טוב לכד וזה טוב מאד, כי כביכול ברון הוא וברון שמו מצר לו בפרעניות האדם בשביל טובתו, ה"ש ח"ף מתוך מזה. ועוד כי בטובה, אין פי אם הטובה שעושה, ובפרעניות רואה האדם איך הקדוש ברון הוא כביכול רודף לעשות לו רפואה בכדי שיוכל לקבל חסדו.

ואם האדם מבין את זה ויודע באמת שחסידו לא באו פי אם לרפאות הבשר החי בשאת, אז מוסיף אהבה על אהבה וצמאון על צמאון לאל הטוב והמטיב לרעים ולטובים ברון הוא שמצער עצמו כביכול בעבור טובת האדם. ובזה יוכל להפוך לכבו באמת באהבה וחסד וברון ולהודות לרופא נאמן ברון הוא על כל הרעות, פי זה תכלית הטובה לפניו לקבל אורו ברון הוא וברון שמו על נכון.

והנה הרמז לדרבים הללו הנה מצות הפרה אדמה, פי הנה פרה אדמה היא כלה דינים, פ' ר' רומז על פ"ר דינים הידועים הנמשכים מה' אותיות מנצפ"ך שמספרם פ"ר, וה' שבה רומז על ה' אותיות אליהם, ונוסף לזה היתה אדמה שגון אדום רומז לדין בבחינת אדמים כדם, והיתה הציוני שתהיה תמימה באדמימות שלא ימצא לה שני שערות אחרות, הכל לרמז על תקף הדינים.

ועם כל דיניה היתה מטהרת השמאים, להראות פי כל דיני אליהם הכל לטובת אמת מהאל הטוב ברון הוא, והם ממש מטהרים השמאים אלו המלאים עונות ונכנעים תחת

למאד, אכל אם בעל שכל הוא מה מאד יאהב את הרופא הנאמן הזה בכל לכבו ונפשו יודה לו וישבחו על הטוב שעשה עמו אף שהקאב לו מאד בשעת מעשה מפל מקום תגדל באהבתו בהיותו יודע כי חיים הוא נותן לו.

וכן ביסורי האדם, פי הלא באמת הקדוש ברון הוא חפץ חסד הוא, ולא ברא העולם כלו פי אם להטיב לבריותיו בכל מיני חסדים וטובות שבעולם, ואף פי למען עכירת החמר שבאדם שנתעבה חמרו ונתגבר על נפש השכליות מצד מלוי תאוותיו וחסדותיו לדרבי עולם הנה הגשמיים ומכל שכן לדרבים שיש בהם נדנדוד אסור (או מקמת עבות תולדותיו מאביו ואמו כשנתכוננו למלוי תאוותיהם כבהמה), ואז אי אפשר לחול עליו אור ה' וחסדו אור תענוג הרוחני אור השכל אור ברפת ה' אור השפעתו הנפלאה, כי אין אורו מדבק בברון ואין אור וחשך משתמשים בערבוביא.

ואז הקדוש ברון הוא ברב חסדו וטובו, וה' חפץ ונאון החלי לישב הגוף ביסורין למרק ולזכך החמר להיות הרע נכנע לפני הטוב, והטוב והשכל יתגבר באדם, ואז יוכל האל הטוב ברון הוא להאיר עליו בעצן אורו באור האמת והתענוג ולהשפיע לו רוח קדשה מאור קדשתו יתברך, ובזה נעשה מכשר לקבל חסד אל כל היום.

ותדע נאמנה כי זה הטוב והחסד היא יותר טובה וחסד מטוב הגמור. פי הלא נודע אשר בצרתם לו צר, וכשהאדם מצטער שכניה מה אומרת קלני מראשי וכו' (תגיגה טו:). ונמצא שפאשר הטוב השלם ברון הוא שולח יסורין אל האדם, כביכול לו צער מזה. ואף למען גדל טובו וחסדו שרוצה בטובת האדם, כביכול מתאפק על צערו ומצער האדם, בכדי

ויפה, בחינת 'שחרה אני ונאנה וכו'' (שה"ש א ה) כנ"ל.

זזה בחינת 'מטהר טמאים ומטמא טהורים' (פיט לפרשת פרה), כי זאת הבחינה מה שדן את עצמו לכף זכות ומוציא בעצמו נקודות טובות, זאת הבחינה מטהרת טמאים ומטמא טהורים, כי מי שהוא במדרגה הפחתונה צריך דוקא למצא זכות בעצמו כדי שלא יפול לגמרי חס ושלום, ועקר טהרתו ותשובתו על ידי זה דיקא כנ"ל.

אכל מי שהוא טהור, כשיחזיק עצמו במדרגת הטוב בודאי נפגם על ידי זה, כי פול לגדלות חס ושלום, וכמו שאמרו רז"ל (נדה 6) אפלו כל העולם בלו אומרים לך צדיק אתה הנה בעיניך כרשע. על כן אמרו כרשע, ולא רשע גמור חס ושלום, כי אסור להחזיק עצמו לרשע גמור חס ושלום, רק אדרבא, כשנדמה לו שהוא רשע גמור חס ושלום, ואפלו אם האמת הוא כך חס ושלום, אף על פי כן צריך לחפש ולבקש למצא בעצמו נקדה טובה לבל יהיה חס ושלום רשע גמור כנ"ל, ועל ידי זה נטהר וזוכה לתשובה כנ"ל. וזה בחינת מטהר טמאים ומטמא טהורים כנ"ל (השכמת הבוקר הלכה א):

ונתתם אתה אל אלעזר הכהן והוציא אתה אל מחוץ למחנה ושחט אתה לפניו (יט א)

עבודת ישוראל

כפי ישוראל מקוויניץ זיע"א

וכשיר מעשיו לראות פני השכינה בצאת נפשו

ושחט אתה לפניו. פרש רש"י, שיהיה זך שוחט, ואלעזר רואה. יש לכאור על דרך המוסר, שאמרו ז"ל בשעת יציאת נשמה

רשות הטמאה והספרא אתרא, והדינים ממרין את עונותיהם ונכנסין בכלל דטהור לקבל מאור עליון על מכונו פאשר בארנו.

ולזה אמר הכתוב זאת חקת התורה אשר צוה ה' וגו' ותרגומו דא גזרת אורייתא וכו', כלומר כי גם החקים והמשפטים הנאמרים בתורה הנקראים 'גזרת אורייתא', הגה כלם המה אשר צוה ה', הווי"ה הרחמים, שכל הדינים הם רחמים גמורים חסדים אמתיים מהאל הטוב.

ועל כן דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה וגו' להראות כי הדינים המה הטובים למאד תכלית ההטבה עד שהיא מטהרת הטמאים, כי המקבלן באהבה ושב על ידיהם לבורא עולם יטהר נפשו מכל וכל, וראה זרע יאריך ימים וגו' ויגיע לו כל הטובות:

ויקחו אליך פרה אדמה תמימה אשר אין בה מום אשר לא עלה עליה על (יט ב)

לקוטי הלכות

כפי נתן מברסלב זיע"א

המצוי במדרגה פחותה עליו למצא בעצמו רק נקודות טובות

פרה אדמה תמימה, 'אדמה' דא דינא קשיא 'תמימה' דא דינא רפנא (וזה ח"ג קפ:). דהינו כשהוא בבחינת דינא קשיא שמתגבר הרע חס ושלום, שזה בחינת דינא קשיא חס ושלום, אזי צריך לרפות הדין על ידי שמוציא בעצמו איזה נקדה טובה עדין.

וזה בחינת אשר אין בה מום אשר לא עלה עליה עול, כי הנקדה טובה היא בחינת יונה תמה שאין בה שום מום, כי היא נאה

ד'בור מ'חשבה, כלומר עקר שמירת שני כלים אלה תלוי במחשבתו וקולו ודבורו, שאם טהר מחשבתו וקולו ודבורו נשמרו שני כלים אלה, ואם לאו אין להם שמירה.

והנה צמיד במלוי צד"י מ"ם יו"ד דל"ת
גימטריא 'בקדשה ובטהרה', דהיגו שישמר המחשבה והקול והדבור הרמוזים בצמיד בקדשה ובטהרה. זהו הצמיד שיהיה פתיל עליהם שלא יטמאו, ואם אין הצמיד הזה פתיל על כל אחד מהם טמא הוא, לפיכך צריך האדם שיתבונן ויתעורר לשמר הדבר הזה בהירות גדולה.

כאור כפילות הפסוק 'שמר פיו ולשונו שמר מצרות נפשו'

ואפשר שלזה רמז (דוד) [שלמה] המלך עליו השלום באמרו (משלי כא כג) 'שמר פיו ולשונו', דלמה כפל, היגו 'פיו' והיגו 'לשונו' ובחד סגי. אלא דבא לרמוז על פה התפתחון שהוא ברית קדש, ועל פה העליון, דגם הברית נקרא פה, ד'מילה' גימטריא 'פה', ועוד, הברית פתוח ומוציא כמו הפה.

ובא (דוד) [שלמה] המלך עליו השלום להנהיר את האדם שישמר פה התפתחון ופה העליון, כי זהו כל האדם, עקר צמידתו וסמיכתו על שני צמודים אלה. וזהו שאמר 'שמר פיו' הוא פה התפתחון שהוא הברית, ו'לשונו' כמשמעו הוא הברית העליון, העושה זה 'שמר מצרות נפשו':

אוהב חסד

רבי דוד מנדבורנא באניא זיע"א

רמז מוסר אודות החסרון בתאוות האדם להשלים כל חסרונותיו הנשמיים

וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו טמא הוא (יט טו). נראה לפרש לפי דברייהם

רוצה פני השכינה. וזה רק אם סגל מעשים בחייו אזי רוצה אז פני השכינה, ונדבקה נשמתו בה.

ולזה מזהיר הפתוח ושחט אתה לפניו – שיהיה הדר שחט ואלעזר רוצה, לומר שכל אדם יראה לעשות מעשים טובים בחייו, כדי שיוכל לראות פני השכינה. וזה זר שחט היגו מלאך המות, ואלעזר הוא הקדוש ברוך הוא, שהוא 'אל עזר' לכל, רוצה:

וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו טמא הוא (יט טו)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחיציא זיע"א

ברית הלשון וברית המעור תלויים זה בזה

אפשר לרמוז על ברית הלשון וברית המעור, דהם הפלים הפתוחים באדם, ומוציאים וכו', ואם לא שמרם האדם פראוי ופגם באחד מהם כל גופו נפגם. ומה שפגם בזה פוגם בזה, דהנה עקר שמירת שניהם הוא על ידי טהרת המחשבה, כי אם האדם מתדבק בקדשה ובטהרה פראוי ממילא נשמרו פיו ובריתו, ואם לא היתה טהרה מחשבתו שניהם נפגמו.

נאף אם לא פגם כי אם בדבור, נפגם הברית ממילא, וכמו שנגמר (דברים כג טו) 'ולא יראה בך ערות דבר', דעל ידי דבור נפגמה גם הערוה, ולכן צריך שישמר פיו שמירה פראוי, וכזה ימצא מנוחה מצד הפה ומצד הברית. וכל זה עקר שמירתו על ידי טהרת המחשבה בקדשה ובטהרה.

שמירתם תלויה בקול דבור ומחשבה בקדשה ובטהרה

וזהו שאמר וכל כלי פתוח, הם ברית הלשון וברית המעור, אשר אין צמיד פתיל עליו, צמיד גימטריא קד"ם, וקד"ם ראשי תבות קול

והענין, כי הנהגת השם יתברך עם בני האדם, כי מיד בעשותו המצוה או התורה נברא מלאך ועומד מיד לפני השם יתברך ואומר לפני בנך עשאי, ועדין בכל יום שהוא יש עדין דבקות לאותו המלאך אל האדם במקצת, כי לא נסתלק לגמרי ביום הראשון, אף בלילה בעת השנה אז אם המצוה ההיא פתקונה אזי המלאך נשאר שם לגמרי ונשמתו חוזרת לגופה, ואז דרך הטבע שישפח האדם מלבו אם עשה כלל מצוה, כי כבר נסתלקה מצוה ההיא ממנו.

אך ביום הראשון יוכל עדין להיות קצת זכרון המצוה ההיא בלב, שעדין דבוקה קצת בו, אף לא תגאָה בה עדין, שהרי אינו יודע עדין אם התקבל ותשאר בלילה למעלה ואולי תדחה עדין. ואחר כך ביום השני אם המצוה נתקבלה ונשארה שם, אזי נשפחת ממנו ולא תעלה על לבו כלל. ואם בא בלבו גאונה על ידי המצוה ההיא אזי זהו סימן מובהק כי נדחה מצוה ההיא מלמעלה וזרקה על פניו ולכן אינה נשפחת מאתו, ואם בן אין לו להתגאות במצוה שעושה במקמה נפשו.

הרמז בכשר קדש שנפסל בלינה

וזה רמז לינת בשר קדש שנפסל בלינה, והוא רמז על האמור, שלא ישאירו ממנו עד בקר, כי בלילה מכרח הקדשה להתעלות בשרשו, וכשילן עד בקר זהו סימן שנגדחה מלמעלה, וכיון שנפסק דבר קדוש משרשו הרי הוא מטמא יותר מדבר טמא, כי מיד שוכנים שם רוחות הטמאה.

וכענין שאמרו רז"ל (יבמות סא.) שראל מטמא במותו ולא העובדי כוכבים לפי שגוף ישראל היה בו קדשה הינו הנשמה וכאשר נפסק משרשו בפרדת הנשמה אז מטמא, מה שאין בן העובד כוכבים שלא היה בו דבר

ז"ל עשה רצונו כרצונו (אבות פ"ב מ"ד). דהנה אנו רואים איש המשלים רצונו בכל מה דאפשר לאל ידו, בכל אות לבו הן בעניני אכילה ושתייה הן בעניני המלבושים והן בעניני הדיירה – שיהיה הכל הדר ומהדר ומאור בכל חדריו, ממש כל מה שהוא תענוג לעצמו.

אמנם מה שהוא תענוג להקדוש ברוך הוא, ללמד לשם שמים ולהתפלל בכונה רצויה ולדקדק על תבות התפלה, ולשמר פיו מלשון הרע ושליל לדבר בעת התפלה, על אלה הדברים אינו משגיח כלל.

וזהו שאמר הכתוב, כל כלי – הינו כל אדם, כדמצינו בגמרא (תענית ז.) במעשה דרבי יהושע בן חנניה עם ברתיה דקיסר דאדם נמשל לכלי פתוח – שהעולם הוא פתוח והפקר לפניו, הינו שאין צמיד פתיל לפיו – שאינו שומר את פיו מדבורים אסורים ואינו משגיח בתענוגי הקדוש ברוך הוא לעשות רצונו של הקדוש ברוך הוא לרצונו, טמא הוא – הרי שמטמא נפשו וגופו, ורחמנא לצלן:

קח את המטה והקהל את העדה אתה ואהרן אחיך ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימי והוצאת להם מים מן הסלע (כ ה)

ענבי נחל

רבי דוד שלמה אב"ד סורוקא זיע"א

מצוה הנעשית לשם שמים מביאה עננה | אם מתעוררת באדם גאונה עקב עשית המצוה אות הוא שלא עשאן לשם שמים ולא התקבלו כל האדם אשר בא בלבו גבהות וגסות רוח על ידי מצותיו ומעשים הטובים ותורתו, ידע בברור האיש ההוא שעדין לא עשה שום מצוה ולא למד תורה, שאלמלא בן לא גבה לבו על ידיהם.

העוסק בתורה מתוך גאונה מתקשה לקבל תוכחה יותר ממי שאינו עוסק בה

וְדָבָר זֶה נִרְאָה בְּחוּשׁ, כִּי הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יַעֲסֹק בַּתּוֹרָה וְהוּא מְשׁוֹקֵי הָאִישׁ, לֹא יִפְּל בְּלִבָּבוּ גְבוּה וְגֵאוֹן וְהוּא יִשְׁמַע לְקוֹל מוֹרִים, מִה שְּׂאִין כֵּן אִישׁ הַמִּתְגַּאֵה עַל יְדֵי תוֹרָתוֹ אֵין לוֹ תַּקָּנָה בְּקָל, כִּי הוּא לֹא יִשְׁמַע בְּקוֹל מוֹרִים בְּאִמְרוֹ גַּם אֲנִי כְּמוֹךָ וְכָל הַעֲדָה פֶּלֶם קְדוּשִׁים וּמְדוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ וְאֵיזָה הַדְּרָךְ עִבְר רִיחַ ה' מֵאִתִּי לְדַבֵּר אִתְּךָ, וְכָל זֶה לְפִי שְׂתוֹרָתוֹ שֶׁנִּפְסְקָה מִשְׂרָשָׁה מִטְּמֵא אוֹתוֹ יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר הַעֲבֵרוֹת מִטְּמֵאִים לְשׁוֹקֵי הָאִישׁ אֲשֶׁר אֵינֶם יוֹדְעִים בַּתּוֹרָה מְאוּמָה, וְהֵבֵן דְּבַר זֶה.

כאור ורמז הנ"ל כאפן נפלא במעשה הכאת הסלע

וַעֲנִין זֶה עֲצֻמוֹ הֵיזָה גַּם בְּסַלְעַ, כִּי נַעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ בָּאֵר בְּזִכּוֹת 'מֵרִים', וְרִצּוֹנוֹ לֹמַר שְׂמֵרִים בְּמִדְרַגְתָּה הַגְּדוֹלָה וְרוּחַ מִבִּינְתָּה וְקִרְשָׁה פִּתְחָה הַמְּקוֹר וְהִשְׂרֵשׁ הַעֲלִיּוֹן שֶׁל הַסַּלְעַ (כְּכָל נִמְצָא שֵׁשׁ לוֹ שֶׁרֶשׁ בְּגִבְהֵי מְרוֹמִים וְגִבְוָה מֵעַל גְּבוּהַ) וְהֵיזָה הַשְּׂרֵשׁ הַהוּא שׁוֹפֵעַ עַל אוֹתוֹ הַסַּלְעַ יוֹם וְלַיְלָה וְלִכֵּן לֹא פָּסַק מִימֵיו.

וּכְאֲשֶׁר מֵתָה מְרִים אֲזוֹ נִסְתַּם תַּכְף הַמְּקוֹר הַהוּא וְנִסְתַּלַּק הַבָּאָר, וְהִשְׁפַּע אֲשֶׁר הַתְּחִילָה לִירֵד בְּרַגַע שְׁקוּדִם פְּטִירְתָּה יֵרֵד תוֹף הַסַּלְעַ אַחַר פְּטִירְתָּה, וְשׁוֹב נִפְסַק וְלֹא הֵיזָה לוֹ כַּח לְצֵאת מֵהַסַּלְעַ, נִמְצָא נִשְׂאָר מֵעַט מֵיִם תוֹף הַסַּלְעַ מִה שֶׁנִּפְסַק מִמְּקוֹרוֹ וְשָׂרְשׁוֹ.

וְלִכֵּן עַל יְדֵי מַעַט קִרְשָׁה זוֹ אֲשֶׁר הֵיזָה תוֹף הַסַּלְעַ שֶׁנִּפְסַק מִמְּקוֹרוֹ וְזֶה מִטְּמֵא וּמִטְּמֵאִים, לִכֵּן הֵיזָה בְּאִפְשֵׁר שֶׁהַסַּלְעַ הַהוּא לֹא יִשְׁמַע לְקוֹל מִלְּשָׁה רַבְּנוּ עֲלֵיו הַשְּׁלוּם אֲשֶׁר יִשְׁבִיעֵנוּ בְּשֵׁם ה', וְהֵיזָה מִכְרַח תְּחִלָּה שִׁיבְּאוּ מֵעַט הַמַּיִם הֵהֵם מִן הַסַּלְעַ וְאַחַר כֵּן יִיכְלוּ לְהַחֲזִיר שְׂרָשׁוֹ עֲלֵיו וַיִּתֵּן מַיִם כְּבָרָשׁוֹנָה, וְהֵבֵן הַיֵּטֵב.

קִרְשָׁה. וְלִכֵּן בְּשֶׁר קִרְשׁ נִפְסַל בְּלִינָה, וְהוּא רוֹמְזוֹ אֶל הָאִמּוֹר שְׂבִיּוֹם הַשָּׁנִי אִי אִפְשֵׁר שִׁיעֲלָה בְּלִב הָאָדָם כָּלֵל זְכוּרֹן הַמַּצְנָה שֶׁעָשָׂה בְּיוֹם אֶתְמוֹל אִם נִתְקַבְּלָה הַמַּצְנָה הַהִיא וְכֵאֲמוֹר.

הרמז בפסוק 'כל הבן הילוד היארה תשליכהו וכל הבת תחיוין'

וְזֶהוּ 'כָּל הַבֵּן הַיְלֹוד הַיְאָרָה תִּשְׁלִיכֵהוּ וְכָל הַבַּת תַּחְיוּין' (שְׁמוֹת א כב). 'כָּל הַבֵּן כּוֹי', כִּי עַקֵּר תּוֹלְדוֹתֶיהֶן שֶׁל צְדִיקִים מַעֲשִׂים טוֹבִים, וְאִמְרוּ רַ"ל (פְּסוּחִים סה). אֲשֶׁרִי לְמִי שֶׁבָּנִיו זְכָרִים (הִינוּ מְצוּת) אוֹי לְמִי שֶׁבָּנִיו נְקִבוֹת (הִינוּ עֲבֻרוֹת), וְזֶהוּ 'כָּל הַבֵּן הַיְלֹוד', רְצָה לוֹמַר אִם עֲשִׂיתָ מַצְנָה, 'הַיְאָרָה תִּשְׁלִיכֵהוּ', רְצָה לוֹמַר 'הֵיזָה נִשְׁפַח מִלְבָּד כְּאֵלוֹ נִפַל לְמַיִם.

וְכָל הַבַּת תַּחְיוּין' כְּאִמְרוּ 'וְיַחְסְאֵתִי נִגְדֵי תְּמִיד', כִּי בַעֲבֻרָה הוּא לְהַפֵּךְ, כְּאֲשֶׁר אֵינּוּ שָׁב עֲלֶיהָ שְׂתַהַיְתָה תְּמִיד נִגְדוּ, אֲזוֹ כְּבָר עֲלֵתָה לְקַטְרֵג וְעַל יְדֵי זֶה נִשְׁפַּחַת מִלְבוּ, כִּי נִפְרְדָה מִמֶּנּוּ עַד לְאַחַר מוֹתוֹ תְּהֵא קְשׁוּרָה בּוֹ כְּכָלֵב, מִה שְּׂאִין כֵּן כְּשִׁחְטָאוּ נִגְדוּ תְּמִיד וְשָׁב וּמִתְחַרֵּט אֵין לָהּ יְכַלֵּת לְעֲלוֹת לְמַעְלָה וְעַל יְדֵי זֶה עֲצֻמוֹ זְכָרָה תְּמִיד.

זכה נעשה לו סם חיים לא זכה נעשה לו סם מות

וּבִזָּה מִיּוֹכֵן מִה שְּׂאִמְרוּ רַ"ל (יִומָא עב:) עַל עֲסַק הַתּוֹרָה זְכָה נַעֲשֶׂה לוֹ סַם חַיִּים לֹא זְכָה נַעֲשֶׂה לוֹ סַם מוֹת, הוּא הָאִמּוֹר, כִּי בְהִיּוֹת תּוֹרָתוֹ בְּשְׁלֵמוֹת וְנִשְׂאָרָה לְמַעְלָה לֹא יִפַּל שׁוּם גְּבוּה וְגֵאוֹן בְּלִב הָאִישׁ עַל יְדָה כְּאִמּוֹר, מִה שְּׂאִין כֵּן כְּשִׁלָּא זְכָה, שְׂאִין הַתּוֹרָה מִתְקַבְּלָת לְמַעְלָה כִּי לֹא הֵיזָה רַק מִן הַשְּׁפָה וְלַחוּץ וְנִדְחִית מִשָּׁם וְנִפְסַק מִשְׂרָשָׁה הַקְּדוּשׁ וְחוֹזֶרֶת וּבָאָה אֶל הָאָדָם, אֲזוֹ תּוֹרָה זוֹ מִטְּמֵאֵת אֶת הָאָדָם יוֹתֵר מִן הַעֲבֻרוֹת שְׁעוּשָׁה, וְכִמוֹ שְׂבֵאֲרָנוּ כִּי דְבַר קְדוּשׁ כְּשֶׁנִּפְסַק מִשְׂרָשׁוֹ מִטְּמֵא כּוֹי.

נשלים דבריהם. דהנה 'הסלע' הוא רומז לשכינה שהיא תורה שבעל פה, ו'המטה' רומז להקדוש ברוך הוא שהוא תורה שבכתב, ואמירת הקדוש ברוך הוא למשה שיבקש את המטה הוא פדי שיהיה שם מצוי בשעת דברים אל הסלע, בגין דלא לאפראשא תורה שבכתב מתורה שבעל פה. והינו טעמא דדבור זה של הסלע צוה הקדוש ברוך הוא למשה ואהרן בשניהם שיידברו אל הסלע, משום דמשה שושבינא דמלכא, ואהרן שושבינא דמטרוניתא, והשתא דרצה לגלות תורה שבעל פה שהוא הוצאת מים מן הסלע שהיא השכינה, במעמד בעלה תורה שבכתב שהוא המטה, צריכים השושבינים של שניהם להתעסק בדבר זה.

על ידי הכאת הסלע נגרם השכחה והמחלוקות בלמוד התורה

והנה תורה שבעל פה מתחלה היתה אסורה להכתב, משום דכשמה בן היא, דשמה תורה שבעל פה, דהינו בפה ונקא תהיה ולא בכתב, רק גיזון שראה רבנו הקדוש ברוך הקדש שעתידה להשתפח אם לא נכתבה, עמד וכתבה משום 'עת לעשות לה' הפרו תורתך' (תהלים קיט קכו).

והנה ההפאה שהכה את הסלע במטה, שם עשה המטה רשם בסלע, דעתידה תורה שבעל פה להשתפח ותחזור גם היא להכתב כמו תורה שבכתב הרמוזה במטה. והשכחה, ממנה נולדה המחלוקת, ומה שהכה פעמים זה גרם השכחה והמחלוקת בין בתנאים בין באמוראים.

והנה הסלע עם ארבע אותיותיו והכולל גימטריא שתי פעמים 'פה', לרמז על המשנה והתלמוד הנקראים תורה שבעל פה שבשניהם היתה השכחה והמחלוקת. ובשביל הפאה זו הנה ענשם שלא יפנסו לארץ, מדה

זוהו ענין ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו דייקא, רצה לומר שיצאו מאתו מעט המים אשר בו מקדם ואחר כך והוצאת להם מים כו', מה שאין בן בהיות עדין מעט מימיו בקרבן אי אפשר להחזירו לשרשו.

ומה שאמר 'לעיניהם', הוא לפי שהיו אז בישאל מורים נגד משה רבנו עליו השלום באמרום כי כל העדה כלם קדשים כו' ונתגאו בתורתם ומעשים טובים שלהם, ורצה הקדוש ברוך הוא להראות להם איך דבר זה הוא סם המות ומטמא יותר מעברה, ויראו איך הסלע אי אפשר לו לתן מים אלא אם בן יצאו תחלה מימיו הראשונים ממנו, והבן. ולזה אמר 'שמעו נא' אתם 'המורים' ודעו ויראו 'המן הסלע הזה נוציא לכם מים', ורצה איך אפשר שהוציא לכם מים מן הסלע פאשר הוא עתה שמימיו בתוכו אם לא בהוציא תחלה מימיו ממנו, וק"ל:

קח את המטה והקהל את העדה אתה ואהרן אחיך ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו וגו'. וירם משה את ידו ויך את הסלע במטהו פעמים ויצאו מים רבים וגו'. ויאמר ה' אל משה ואל אהרן יען לא האמתם בי להקרישני לעיני בני ישראל לכן לא תביאו את הקהל הזה אל הארץ אשר נתתי להם. המה מי מריבה אשר רבו בני ישראל את ה' ויקדש כם (כ ת-יג)

פתוחי חותם

דבי יעקב אביחצירא זיע"א

סוד המטה והסלע והטעם שהקדוש ברוך הוא צוה לדבר ולא להכות

הראשונים זכרונם לברכה (תיקוני זוהר תיקון כא גג-מ-ד). פראשו דהפאת הסלע היא גורמת השכחה וגורמת המחלוקת, ואנן בענייתן

פני מנחם

רבי פנחס מנחם מגור זיע"א

חברים טובים וסביבה טובה מועילים לאדם
אף בזמני ירידה

חסידי קאצק אָמרו: **עשה לך שרף שיליב**
עצמו ויעשה הוא גופו שרף (מאָען

יעף ברענעדיג), ושים אתו על גס, ואז אפלו יהיה
כל הנשוד וראה אתו נחי. וכיצד יכול לעשות
כן להבעיר אש בעצמו. אלא כמו שדרשו
תו"ל (כתובות קיא): וכי אפשר לדבק בשכינה
והלא אש אכלה היא, אלא הדבק בתכמים
ובתלמידיהם, גם כאן המכונן על ידי התדבקות
בתכמים טובים וסביבה טובה ועל ידי שידבק
לתכמים המדריכים דרך הישרה:

ומכמות הגיא אשר בשדה מאב ראש הפסקה
ונשקפה על פני הישימן (כא כ)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

נשמתו של הרשע כלולה פוגעת בסטרא אחרא
ולא בקדשה

כאן בא לרמז, דמי שאינו חושש לעשות
תקון נשמתו, והולך כי אם אחר הכלי
העולם הזה, והשליך לאחוריו עניני עולם הבא,
ורודף כי אם אחר עצת המצר הרע, פשעולה
נשמתו בלילה דוחים אותה לחוץ ופוגעים בה
המשטינים, דמצא מין את מינו ונעור, ומלעיגים
עליה ומראים לה דברים אשר לא טובים תהו
ובהו וחשך.

וזהו שאמר ומכמות הגיא, כלומר, יש בני
אדם שתחת שהיה להם לעלות על ידי
מעשים טובים למעלות רמות, הם גורמים על
ידי מעשיהם הרעים לירד מאגרא רמא לבירא
עמיקתא, וזהו ומכמות הגיא – דהינו יש בני
אדם שעל ידי מעשיהם הרעים, במקום אשר

כנגד מדה, דארץ ישראל היא תורה שבפעל
פה, והסלע היא תורה שבפעל פה. ומה שאמר
להם גם כן לכו לא תביאו משום שהם גרמו
להגביר שר השכחה להשליטו, שהוא גימטריא
מאה, לפיכך גזר אמו בלשון לכו שהוא
גימטריא מאה.

מתלוקת התנאים והאמוראים כלם לתקון
השכינה

ומה שפסגים המה מי מריבה אשר רבו בני
ישראל את ה' ויקדש כם. בא להודיע
שלא תטעה לומר דיש פגם חס ושלום במתלקת
התנאים והאמוראים פיון שאמה רואה זה מתיר
וזה אוסר, זה מטמא וזה מטהר, זה מחיב
וזה מזהב, דכבר בא מפרש בדברי הרשב"י
עליו השלום, ובפרט בזהר חדש (שיר השירים
ג), דכל מתלקותם היא לקשט את הפלה, רק
זה אומר זה התכשיט נאה לפלה ולפיכך אומר
מתר, וזה אומר אינו נאה לה ולפיכך אומר
אסור, וכלם להנאת הפלה דורשים.

וזהו שאמר המה מי מריבה, דהינו מסבת
הכאת הסלע יצאה מריבה בין התנאים
והאמוראים, ואל תחשב שיש פגם בזה חס
ושלום, כי דע לך מריבה זו אשר רבו בני
ישראל היא את ה', דהינו פונתם כי אם לקשט
את הפלה, דמי שאומר מתר פונתו היא
דהתכשיט זה נאה לפלה, ומי שאומר אסור
פונתו דהתכשיט זה אינו נאה לה, והכל הולך
למקום אחד על עסקי הפלה, והכל את ה'
ולפיכך ויקדש כם, דהינו מבין שני החולקים
מתעלה ומתקדש הקדוש ברוך הוא, וזהו ויקדש
כם:

ויאמר ה' אל משה עשה לך שרף ושים אתו
על גס והיה כל הנשוד וראה אתו נחי (כא ח)

כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו

(מ"ח)

ערבי נחל

רבי דוד שלמה אב"ד סורוקא זיע"א

צדיק הדור שהעולם משגח על ידו הוא רב
אם מעולם אין חטא בא על ידו

עקר ההשגחה הוא על הצדיק היותר גדול
שבדור אשר אין חטא בא על ידו,
והוא הנקרא צדיק יסוד עולם וכו', פי הוא
יסודו של כל העולם, היות הוא עקר המשגח
שעקר ההשגחה וההשפעה אליו, וכלל ישראל
הם משגחים ומשפיעים ומקבילים חיותם על
ידו.

וזה רמזו רז"ל באמרם כל המזכה את הרבים
אין חטא בא על ידו, ירצו בזה, כי אותו
הצדיק אשר הוא 'מזכה את הרבים', דהינו
שכלל ישראל משגחים באמצעותו, זה אי
אפשר אם לא ש'אין חטא בא על ידו', וכאמור
שמי שאפשר אפלו לפעמים ש'יזדמן חטא
לידו, אי אפשר שתהיה עקר ההשגחה על ידו

(פרשת נשא):

מוצאי שבת – סעודת מלוה מלכה – אספת מרעים

שלחן הטהור

רבי אהרן ראטה זיע"א

המעלות הנשגבות בישיבת מרעים בסעודת
מצוה מתוך יראת שמים ושמירת הדבור

כתב הקדוש מקאמאנע וזה לשונו: ינהרו
החסידים כשיושבין יחד באיזה סעודת
מצוה מלוה דמלכה וברית מילה וכדומה, שאין
דבר גדול בעולם כמו סעודת מצוה כשיושבין

היה להם לזכות למעלות רמות שהם כמות,
הם יורדים לגיא.

ומי הם האנשים האלה, הם אשר בשדה מואב
– הם שחושבים העולם הזה כשדה שאין
לו רועה, וזהו מואב, קרי בה 'מי אב', שכופרים
בהשגחתו ויתברך ואינם חושבים שהוא משגיח
בכל פרט ופרט ויודע מחשבות בני אדם.
לאלה הרשעים, כשעולה נשמתם בלילה אינה
פוגעת כי אם בסטרא אחרא מתנה טמאה,
שמוסיפים לה טמאה על טמאתה.

וזהו שאמר ראש הפסגה – דהינו תחלת עליית
נשמתו ממוני, מיד ונשקפה על פני הישימן
– מקום שממה וחרבה, מקום טמאה וסטרא
אחרא, רחמנא לצלן ולשזבן אמן בן יהי רצון:

מסכת אבות – פרק ה'

עשרה נסים וכו' עומדים צפופים ומשתחווים
ונוחים (מ"ח)

אור פני משה

רבי משה מפשווארסק זיע"א

מי שאינו עומד בקומה זקופה בעולם הזה
רווח לו בעולם הבא

נפל במונשי לבבי, ואפשר ראיתי בספר,
והוא: עומדים צפופים וכו' – רצה לומר
אותם בני אדם שהם עומדים בעולם הזה
בקומה זקופה, אז צפופים הם למעלה בבאם
שם, בראות מעשיהם נכתבים בספר, וירמו
צפופים ראשי תבות צ'לם פ'נה ו'פתחי פ'יהם
'סגר מ'לפתח, כי לא נשכח דבר ממעשיהם.

אמנם ומשתחווים דייקא, רצה לומר אותם
אשר הם שחיים עד עפר בעולם הזה,
ונוחים להם שם, וירמו ונוחים ראשי תבות
ר'ואים ו'שמחים ח'לקם י'נתן מ'שלים, כי לא
התענגו בעולם הזה כדי לנכות להם שם:

ובישיבה של מצוה יהיה המתקת הדינים ורב טוב לבית ישראל, עד כאן לשוננו:

עבודת יששכר

רבי יששכר דב מוואלבראז זיע"א

תקנת הבעל שם טוב זיע"א לשבת סעודות מרעים כדי שיוכלו להחזיק מעמד בצוק העתים

הנה ידוע ומפורסם לכל באי חצרות בית הצדיקים כי זאת היתה פנות הבעל שם טוב ו"ל להתאסף יחד שבטי ישראל בסעודת מרעים ובשלש סעודות ומלגה מלכא ובסעודות ראש חודש ובסוים מסכתא וכדומה, והבעל שם טוב ו"ל לא היה הראשון לתקון ההוא אלא שנשתפח הדבר וחוזר הבעל שם טוב ויפדו.

כי הנה כאשר ראה יצחק אבינו והביט לדורות כי יבא ויגיע עת חשכות אשר לא יהיה להם אז לעדת בני ישראל שום דבר להשיב נפשם ולחזק את לבם, פקד ואמר 'הביאה לי ציד ועשה לי מטעמים' (בראשית כו ז), התקין להם בזה שיתאחדו ויתחברו יחד רעים אהובים בסעודת מרעים, וכן היה להם תקומה בעת הזאת ותעלה ארוכה כמאמר הפתוב 'האספנו ואגידה לכם וגו'' (בראשית מט א).

והבעל שם טוב ו"ל זכותו יגן עלינו הנה מעורר התקון הנה בימיו לדורות, אכן יעלב אבינו צפה עוד למרחוק וראה אשר גם התקון הלז לא יוכל להתקיים מרב הטרדות ואפס הפנאי, על כן עשה עוד מעשה ותקון 'יבא לו יין וישת' (בראשית כו ח).

כי הנה הגאון הקדוש הרבי רבי יצחק וצ"ל מווארקא היה אומר, כשיבא משיחנו גואל צדק במהרה בימינו, אזי ילכו בני ישראל

יחד אחים ורעים, ומפל שפן סעודת שבת שהוא מועיל להרבה ענינים להתקשרות אהבה ולהכנעה ולהמשכות פרוסה ולכל טובות שבעולם, ובלבד בלב אמת ובשמירות פיהם מבלי לדבר שום דבר גנאי על שום בר ישראל אלא טובת ושבת ושבת הצדיקים.

ולא יאספו שום אספה של מצוה אלא אצל איש שיש לו הכנעה ובושה ממנו על כל פנים מעט, כי קבלה מרבנו הקדוש אלימלך שכל אספה שאין שם ראש הס"מ ימח שמו נעשה שם ראש, ועקר שמירת פיהם כי שלחן הוא דבר קדוש ובלבד שיהיה עליו דברים קדשים ולא יטמאו את שלחן המלך, וישובו בשמחה ובכל מיני שמחות ובלבד בשמירת פיהם.

ועוד מובא שם: אבל ישיבות חסידים ביחד בלב אמת אחד ויראה ושמחה הוא דבר גדול, כי יחד שם נורא יו"ד ח"ת דל"ת שם נורא ונשגב פותח שערי רחמים ורצון ושערי שפע וברכה ועומד בזיו פתח השכינה גורם קבוץ גלויות, ויוצא מפוסק יחד שבטי ישראל, שפן יוד חת דלת שם נורא מספר שבטי ישראל תתס"ב, ועל ידי ישיבות אחים יחד מאיר שם זה הפולל כ"ב אתון יבדו ברך ישראל ומלואו יוד חת דלת, שם נשגב מקבץ וכולל שבחי ישראל.

ועוד מאריך שם וכתב אחר כך: באספת חברים נפתחין שערי ישועה ורחמים ונתבטלין כל גזרות רעות, לישועתך יקוק קניתי אספתי, מקוה ישראל יקוק, ובפרט כשהם עשירה אנשים מישראל שהשכינה שורה עליהם, וישובו בהכנעה ובשמחה, כי בכל מקום שיושבין עשירה מישראל ומדברים טובות השכינה שורה עליהם, אם היה נכנס מלאך בנייהם היה נשרף תכף. וזכור זה אחי לפי מה שאתה יושב,

לקראתו עם צנצנת י"ש בידם להראות לו
במה שהתחזקו בגלות המר והחשף.
ועל העת הזאת הביט יעקב אבינו
ועשה להם תקון שהוא למלאות

גרונם של תלמידי חכמים זין וילהתאסף
לפעמים עם שתית י"ש כמו שכתוב
ג'דחי י'שראל י'כנס (תהלים קמו ב) ראשי
תבות זין:

אוצרות גאוני הדורות

זאת חקת התורה אשר צנה ה' לאמר דבר אל
בני ישראל ויקחו אליך פרה אדמה המימה (ט)
(ב)

זמן אהרן

רבי אהרן הכהן זצ"ל

הטהרה יסוד ותכלית התורה

יש לדיק למה אמר 'זאת חקת התורה', זאת
חקת הפרה מבצעי ליה. ולעניות דעתי
נראה, שלפי שעקר כל התורה היא להשמר
מכחות הטמאה ולהדבק בקדושה וטהרה, וכיון
שפרשה זו היא לטהר את ישראל, שיך שפיר
בה 'חקת התורה', דטהרה מביאה קיום התורה,
והיא היא תכלית התורה.

לזה רמז שאתה השורף את החמר שלך
שנרמז בפרה, עשה זאת איפה והנצל
להסתכל בשלשה דברים אלו, אזור הקצר מכל
מיני הצמחים, כך תראה עצמך ושלוחתך מאין
באתה, ותראה עצמך פחות ושלל כאזור. ושני
תולעת פנגד לאן אתה הולך, למקום עפר רמה
ותולעה. ארו היא השלישית, לפני מי אתה
עתיד לתן דין וחסבון, לפני השי"ת שהוא
הגבוה שבגבוהים.

משיח ה'

רבי יוסף יצחק מונטיסיוו זצ"ל

בזכות חקת פרה אדמה קבלנו את התורה

יש לדקדק, שהיה ראוי לומר 'זאת חקת
הפרה' ולא 'זאת חקת התורה', כי לא
באה הפרשה לעסק אלא בעניני פרה אדמה
בלבד.

במדרש (במ"ד י"ט, ח) מובא, 'מפני מה כל
הקרבנות זכרים וזו נקבה, אמר
רבי איבו משל לכן שפחה שטנף פלטין של
מלך. אמר המלך, תבא אמו ותקנח את הצואה.
כך אמר הקב"ה, תבא הפרה ותכפר על מעשה
העגל'.

והנה כאשר חטאו ישראל בחטא העגל, שבר
משה את הלווחות הראשונות, ואז נדחו

ולקח הכהן עץ ארו ואזוב ושני תולעת והשליך
אל תוך שרפת הפרה (י"ט ו)

דבר בעתו

רבי שטון שידוך זצ"ל

כנגד שלשה דברים המונעים מידי עברה

או ירצה לרמוז בהבאת עץ ארו ואזוב ושני
תולעת, על דרך אמרם (אבות פ"ב מ"א)
הסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא לידי
עברה, דע מאין באת, ולאן אתה הולך, ולפני
מי אתה עתיד לתן דין וחסבון לפני מלך
מלכי המלכים הקב"ה וכו'.

שהפה אינו בנו של המפה, וא"כ כיצד הורגים את המפה בעוד שיתכן שלא הפה את אביו כלל, אלא מכרה, שהולכים אחר הרב, ומטעם זה הפנים מתיחסים לאבותם.

ומעתה יובן מדוע השכר שנתן לְדָמָא בְּן נְתִינָה על כבוד אביו הִיָּה דְּוָקָא בְּזַה שְׁנוּלְדָה לוּ פְּרָה אֲדָמָה, שִׁמְכִינָן שְׁכַבְדָּא אֶת אָבִיו וְלֹא חִשַׁשׁ לְמַעוּט שְׁמָא אִינוּ אָבִיו, לְכַן זָכָהוּ ה' בְּפָרָה אֲדָמָה שֶׁגַם מִמֶּנָּה לומדים שלא חוששים למעוט. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

הוא יתחטא בו ביום השלישי וביום השביעי יטהר ואם לא יתחטא ביום השלישי וביום השביעי לא יטהר (יט יב)

שְׁנֵי לוחות הברית

רבי ישעיה הורוויץ זצ"ל

טהרת התמדת התורה כאפר הפרה

יש בְּזַה הַפְּסוּק רָמַז גְּדוּל, כִּי אִף בְּזִמְנֵי שְׂאִין אֶפְרָה פְּרָה, יוּכַל אָדָם לְטַהֵר אֶת עֲצָמוֹ כְּשֶׁדָּבַק בְּהַתְּמַדַּת הַתּוֹרָה, וְלוֹמַד וּמְלַמֵּד עַל מְנַת לְשִׁמּוֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם. וְכַבֵּר אִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְ"ל (ב"ר ח ב) יוֹמוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶלֶף שָׁנִים, וְכֻנְתָּם כִּי הַיָּמִים אֲשֶׁר הָיוּ בַּתְּחִלַּת הַיְצִיָּה שֶׁבָּרָא הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ שְׁבַעַת יָמֵי בְּרֵאשִׁית, רוֹמְזִים לְשִׁשַׁת אֲלָפִים שָׁנָה, וְחַד חֲרוֹב הַרוֹמֵז לְעוֹלָם שְׁכָלוֹ שֶׁבַת (סנהדרין צד), הָרִי שֶׁכָּל יוֹם מִהַיָּמִים הָאֵלֶּה רָמַז לְאֶלֶף שָׁנָה, כְּמוֹ שֶׁהָאֲרִיף בְּזַה הַרְמַב"ן בְּפָרֶשֶׁת בְּרֵאשִׁית (ב א) עֵינֵי שָׁם.

והנה התורה נתנה באלף השלישי שהוא יום השלישי, והמתחטא ומטהר את עצמו מהתורה כלומר, שמתחטא ומטהר את עצמו מהתורה הנמנת ביום השלישי, אזי ביום השביעי יטהר, כי אז תגמר טהרתו בעולם הבא שהוא יום

ישראל מלקבל את התורה. אולם, לאחר ששבו בתשובה, וגם הנה גלוי ורוע לפני ה' שעתידיים ישראל לעשות פרה אדמה שהיא מקנחת את צואת חטא העגל, על כן הוריד להם את הלוחות השניות. נמצא, שבזכות מצות פרה אדמה זכו ישראל לקבלת התורה. וזהו שאמר הכתוב "זאת חקת התורה", שבזכות חקת פרה אדמה, קבלנו את התורה. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ויאמר עזרא

רבי עזרא הנהן טראב זצ"ל

דמא בן נתינה סבר כפי הדין שהולכים אחר הרב

בגמ' קדושין (לא). מובא, שאלו את רבי אליעזר, עד היכן כבוד אב ואם, אמר להם, צאו וראו מה עשה עובד פוכבים ושמו דמא בן נתינה, כִּאֲשֶׁר בִּקְשׂוֹ מִמֶּנּוּ חֲכָמִים אָבִימִים לְאֶפֶסֶד בְּשִׁשִּׁים רְבוּא שְׁכָר (ו"א בשמונים רבו), וְהָיָה הַמִּפְתָּח מִנַּח תַּחַת רֵאשׁוֹ שֶׁל אָבִיו, וְלֹא צִעְרוּ. לְשִׁנָּה אַחֲרַת, נָתַן ה' אֶת שְׁכָרוֹ, וְנוֹלְדָה לוֹ פְּרָה אֲדָמָה בְּעֶדְרוֹ. וַיֵּשׁ לְהַבִּין, מִדּוּעַ קָבַל דְּמָא בְּן נְתִינָה אֶת שְׁכָרוֹ דְּוָקָא בְּפָרָה אֲדָמָה.

והנה, הגמ' בחלין (א). מְבַרְרַת אֶת מְקוֹר הַדִּין שֶׁהוֹלְכִים אַחֲרֵי הָרַב. רַבָּה בַר שִׁילָא אָמַר שְׁדִין זֶה נִלְמַד מִפְּרָה אֲדָמָה, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ "וְשַׁחֲט" (במדבר יט, א) "וְשַׁרְף" (שם ה), מֵה שְׁחִיטָתָהּ כְּשֶׁהִיא שְׁלֵמָה, אִף שׁוֹרְפָתָהּ כְּשֶׁהִיא שְׁלֵמָה. וְלְכַאוּרָה, יֵשׁ לְחוּשׁ שֶׁהַפְּרָה טְרַפָּה וְאִינָה שְׁלֵמָה, וְא"כ כִּיצַד שׁוֹחֲטִים אוֹתָהּ? אֵלֶּא מְכָרָה, שֶׁהוֹלְכִים אַחֲרֵי רַב הַבְּהֵמוֹת שְׂאִינָן טְרַפּוֹת. וְרַב מְרִי אָמַר (שם ע"ב), דִּין זֶה נִלְמַד מִמֶּנָּה אָבִיו שֶׁחִיב מִיָּתָה. שְׂאֵם לֹא הָיִינוּ הוֹלְכִים אַחֲרֵי הָרַב, הָיָה מְקוּם לְחוּשׁ שְׂזָה

בלילה ואינו יודע אם חי אם מת, ולמחר השכים ומצאו מת, טמא, שכל הטמאות כשעת מציאתן, ובט"ו (וי"ד סי' שצו סק"ב) כתב הטעם דלא מוקמינן אהזקת חי, שסוף כל אדם למות.

וזה ירמוז כל הנוגע במת, שאחר שמצאו מת מחזיקין ליה נוגע במת, אף שאפשר שאתמול היה חי, ליבא תזקה, יצן כי נפש האדם אשר ימות ועלול לכף.

ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת ונתנו עליו מים חיים אל כלי ולקח אוזב וטבל במים איש טהור (יט יז-יח)

הבואת יקב

רבי אברהם בלעיש זצ"ל

העגנה תקון לנפש החוטאת

רמזה לנו תורתנו הקדושה גדל מעלת העגנה שהיא תקון לנפש החוטאת, וזהו אמרו ולקחו לטמא מי שהוא נטמא בכלוכי עברות ישפיל עצמו כעפר לדוש, וישים בריעיוניו להיכן הוא הולך, שפא מן העפר ושב אל העפר, וזהו תקון הטמא לטהר מלכלוכי עברותיו והיו כלא היו, וזהו שרפת החטאת, שהחטא שלו נשרף והיה לאפר ובטיל ויחשיב כעפרא דארעא.

ואחר כף יוסיף עוד לתקנו ונתנו עליו מים חיים שהיא התורה, שאנוני מגנא ואצולי מצלא שלא ישוב לקלקולו הראשון, אל כלי שנעשה כלי חדש ממש ויבירה חדשה.

ויראה וילמד מדת העגנה מהאזוב אשר בקיר וקטן הפמות, ובו בחר ה' לטהר הטמאים, וגם כן אפלו באות כל רוחות שבעולם אינם מזיזות אותו ממקומו בשביל נמיכותו, מה שאין כן בארז בשביל גאנותו מיד נעקר ממקומו ברוח כל דהו.

השבת, יום שכלו שבת. ואם חס ושלום לא יתחטא ביום השלישי, אזי ביום השביעי לא יטהר, כי מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת (ע"ז ג).

יוסף אברהם

רבי יוסף שאלתיאל זצ"ל

טהרת הנפש בערב שבת

הנה המפרשים פשוו דרך רמז, כי האדם צריך לטהר את עצמו בליל ששי וימנו, ולחשב מחשבות מאשר חטא על הנפש, ולשוב בתשובה ביום הששי שהוא סוף ימי השבוע. עוד אמרו זכרונם לברכה כי מיום רביעי ואילך מתחיל להאיר נפש רוח נשמה משבת הבאה, וביום רביעי מאיר אור הנפש יתרה משבת הבאה, וביום חמישי הארת רוח יתרה, וביום הששי הארת הנשמה.

וזה אמרו הוא יתחטא בו ויטהר עצמו ביום השלישי, דהינו ערב שבת שהוא שלישי להארת נפש רוח נשמה, ועל ידי זה וביום השביעי יום שבת קדש הבא אחריו, יטהר וינקה עצמו, ויזכה לנשמה יתרה.

אבל אם לא יתחטא ביום השלישי, דהינו יום הששי, אם כן ביום השביעי לא יטהר. עד כאן. שאם לא התנדב על עונות השבוע, איך יזכה לנשמה יתרה. (פ"ר ויח)

כל הנגע כמת בנפש האדם אשר ימות (יט יג)

מלא העמר

רבי אריה ליב צינץ זצ"ל

הנוגע בחברו בלילה ולמחרת מצאו מת

אשר ימות הוא מיתר, ויראה שיש לרמוז מה שאמרו חז"ל (נדה ד.) נגע באחד

וירב העם עם משה ויאמרו לאמר ולו גוענו בגוע אחינו לפני ה' ולמה הבאתם את קהל ה' אל המדבר הזה למות שם אנחנו ובעירנו: ולמה העליטנו ממצרים להביא אתנו אל המקום הרע הזה לא מקום זרע ותאנה ונפן ורמון ומים אין לשתות (כ ג-ה)

ראש מטביר

בני משה בירדגו זצ"ל

הערב רב גרמו לישראל לריב עם משה

יש לדקדק, מהו כפל הפסוק "ויאמרו לאמר". ועוד, מדוע כפלו העם את טענתם "ולמה הבאתם", "ולמה העליטנו". עוד יש לדקדק, שבתחלה טענו "ולמה הבאתם את קהל ה'" כמדברים על זולתם, ושוב אמרו "ולמה העליטנו" כמדברים בעדם.

ויובן בהקדים את דברי הספרי זוטא (יא, א), אין "עם" אלא ישעים, והם הערב רב (עי' זוה"ק שמות מה:). וזוהי פגנת הפתוב, "וירב העם", הינו, הערב רב עשו מריבה עם משה", על ידי שהראו את עצמם כאלו אכפת להם מעם ישראל. ועל כן, "ויאמרו" בטענתם, "ולו גוענו בגוע אחינו לפני ה'". ועשו זאת, "לאמר", כדי שיעם ישראל ישמעו ויאמרו את הדברים האלה למשה, ועל ידי כך יצאו גם ישראל לריב חנם עם משה.

ומחמת כן, בתחלה טענו הערב רב "ולמה הבאתם את קהל ה'", וכונתם הייתה רק על ישראל, וקראום "קהל ה'". ועקר טענתם הייתה למה הביאו משה ואהרן את ישראל "אל המדבר הזה למות שם" מהצמא למים. וכללו את עצמם בטענה באמרו, "אנחנו ובעירנו", כלומר, שגם אנחנו מסתכנים פעת בצמא.

ולאחר מכן טענו הערב רב את טענת עצמם, ואמרו "ולמה העליטנו ממצרים להביא אתנו", והינו שהוסיפו לטען שבגודל לעם ישראל שלא היה להם במצרים שדות וכרמים, ולגביהם הטענה היא צמאון בלבד, אנו, שבמצרים היו לנו שדות וכרמים, טענתנו גדולה יותר, על זה שהבאתם אותנו "אל המקום הרע הזה לא מקום זרע ותאנה ונפן ורמון", בנוסף על טענת "ומים אין לשתות".

(באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

קח את המטה והקהל את העדה אתה ואהרן אחיך ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו והוצאת להם מים מן הסלע (כ ז-ח)

אמרי ישיר - טל תורה החדש

בני מאיר אריק זצ"ל

מעילה בהקדש בהקאת הסלע

יש לדקדק למה בפרשת בשלח (שמות יז ח) צוה הקב"ה להכות הסלע, וכאן אמר 'ודברתם'. ועוד יש לדקדק למה הצריך משה רבנו ע"ה להכות ב' פעמים, ולמה בכל האותות והמופתים ואף בקריעת ים סוף הייה די בנטית המטה פעם אחד, וכן בפרשת בשלח לא הכה רק פעם אחת, וכאן הצריך להכות שני פעמים.

ונראה לפרש, דהנה הרמב"ן (כאז) דקדק בפסוק שכתוב (דברים לב נא) 'על אשר מעלתם', דמה מעילה שיהי הכא. ונראה לי לבאר דהנה איתא במדרש (במדב"ר יח כג) על הפסוק (לעיל יז כג) 'ויצו ציץ', שנקתב על המטה כמו על הציץ קדש לה', ואיתא שם דמטה של אהרן הייה מטה של משה, ואם כן נעשה המטה הקדש, ולכן לא אמר השי"ת להכות במטה רק 'ודברתם', כדי שלא יהנו ישראל מן ההקדש.

הסלע במטהו ולא לדבר אל הסלע כְּאֲשֶׁר צִוְּהוּ ה', כִּי חֲטָא גֹרֵר חֲטָא, וְלוּלִי זֶה הָיָה אֶפְשָׁר שְׂיִזְכֹּר מִשָּׁה רַבְּנוּ ע"ה תַּכְּף, וְיִבִּין שְׂאִין מִן הָרְאוּי לְהַכּוֹת אֶת הַסֵּלַע כִּי אִם לְדַבֵּר לוֹ דְּוֹקָא, וְהִנֵּה נִמְנָע אֲז מִלְּהַכּוֹתוֹ.

וּבָזָה יוֹכֵן שְׂאֲחַר שְׂאֲמַר מִשָּׁה רַבְּנוּ ע"ה 'הֵמָּן הַסֵּלַע הִנֵּה נוֹצִיא לְכֶם מִיָּם', אָמַר קָרָא וַיִּרְם מִשָּׁה אֶת יָדוֹ, תִּבְּת כְּדוֹ הִיא אוֹתִיּוֹת יו"ד, רִמְזוּ לְאוֹת הַיּוֹד, וְהַפְּנִיָּה שְׁעַל יְדֵי שְׁהָרִים מִשָּׁה אֶת יָדוֹ מִתְּבַת יוֹצִיא וְהַנִּיחַ נו"ן בְּמִקּוּמָהּ, לְכֵן חֲטָא גֹרֵר חֲטָא, וְדִין גְּרָמָא אֲשֶׁר וַיִּךְ אֶת הַסֵּלַע כִּמְטָהוּ פַעְמִים וְלֹא עֲשָׂה בְּדַבּוּר דְּוֹקָא.

וַיִּשְׁלַח מִשָּׁה מְלָאכִים מִקְדָּשׁ אֶל מֶלֶךְ אַדוּם כֹּה אָמַר אַחִיד יִשְׂרָאֵל אַתָּה יִרְעַת אֶת כָּל הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מִצְאָתָנוּ. (כ יד)

זְכוּת הַרְבִּים

רבי יצחק פרחי זצ"ל

פן כחרכ אצא לקראתך - בעבור שישבו ישראל במצרים רד"ו שנה כמנין חר"ב ויצאו קדם הזמן

וַיִּשְׁ לְדַבְּרָא לְמַה אֲצַטְרִיף כָּל הַסַּפּוּר הַזֶּה אֶל מֶלֶךְ אַדוּם, לְמַאי נִפְקָא מִנָּה. וְנִרְאָה לְעִנְיֹת דְּעֵתִי, דְּדִדּוּע כִּי מַה שְׂיִשְׁבּוּ בְּמִצְרַיִם הָיוּ רַד"ו שָׁנָה, וְעַקֵּר קָשִׁי הַשְּׁעִבּוּד לֹא הָיָה כִּי אִם פ"ו שָׁנִים, וְדִדּוּע כִּי בְּגֵי אֶפְרַיִם טָעוּ בְּחֻשְׁבוֹנָם וַיִּצְאוּ שְׁלִשִׁים שָׁנָה קָדָם הַזְּמַן, וּבְעֻזּוֹנוֹת תַּכְּף לְיִצְיָאָתָם נִהְרְגוּ וְלֹא נוֹתַר מֵהֶם אִישׁ. וְעַל זֶה הִנֵּה בְּעֵתָהּ יִשְׂרָאֵל יִרְאִים לְנַפְשָׁם, שְׂמָא יֵאמַר מֶלֶךְ אַדוּם בְּדַעֲתִי גַם אֵלוֹ מִנוּ וְטָעוּ, וַיִּבְקַשׁ לְהַזְדַּוּג לְהֶם, וְעַל זֶה בָּאוּ לְהַגִּיד אֶל מֶלֶךְ אַדוּם כָּל הַסַּפּוּר הַזֶּה, לְבַל יִחְשַׁב רְעָה עֲלֵיהֶם.

וְלָכֵן כְּשֶׁהִפָּה מִשָּׁה עִם הַמֶּטָה נַעֲשֶׂה כְּמוֹעַל בְּהַקְדָּשׁ, וְלִכְפֹּף לֹא נִתֵּן הַקַּב"ה מִיָּם מִן הַצּוּר בְּהַכָּאָה רִאשׁוֹנָה, כִּי לֹא רָצָה הַקַּב"ה לְעֲשׂוֹת נֶס בְּעַבְרָה, וְגַם כְּדִי שְׂלֹא יִתְהַנּוּ יִשְׂרָאֵל מִן הַהַקְדָּשׁ, אֲבָל בְּפַעַם שְׁנֵי דָאִין מוֹעַל אַחַר מוֹעַל בְּהַקְדָּשׁ, הִנֵּה צוּר וַיִּזְוּבוּ מִיָּם, וְאֵתִי שְׂפִיר.

וַיֵּאמַר לָהֶם שְׁמַעוּ נָא הַמְרִים הֵמָּן הַסֵּלַע הַזֶּה נוֹצִיא לְכֶם מִיָּם. וַיִּרְם מִשָּׁה אֶת יָדוֹ וַיִּךְ אֶת הַסֵּלַע כִּמְטָהוּ פַעְמִים (כ י"א)

אֲדַרְתַּי אֵלֵיהֶו

רבי יוסף חיים ב"ר אליהו זצ"ל

שנג משה ואמר 'נוציא לכם מים' ולא אמר 'יוציא הקב"ה לכם מים'

יִוֵּכֵן בַּס"ד לְפָרֵשׁ, דְּדִדּוּעַ מַה שְׂכַתְּב הַרְבּ זְכוּת הַרְבִּים וְ"ל בְּפָרֵשׁהּ זו, שְׁהַטַּעַם שְׂנַכְתְּב (לעלי יב ג) 'וְהָאִישׁ מִשָּׁה עָנּוּ' חֲסַר יו"ד, וְהוּא בְּשִׁבִיל שְׂאֲמַר מִשָּׁה רַבְּנוּ ע"ה 'הֵמָּן הַסֵּלַע הִנֵּה נוֹצִיא לְכֶם מִיָּם', וְלֹא אָמַר 'יוֹצִיא לְכֶם' דְּהָהוּ מִשְׁמַע עַל הַקַּב"ה, אֲלֵא אָמַר 'נוֹצִיא' שְׁתַּלּוּ הַדְּבָר בְּעֲצָמָם, וְלָכֵן פִּינּוּן שֶׁהוּא הַחֲסִיר הַיּוֹד מִן תִּבְּתָהּ זו, דְּהָהוּ לִיָּה לְהִיּוֹת בְּמִקּוּם הַנּוּי"ן יו"ד, לְכֵן מִדָּה כְּנִגַּד מִדָּה שְׁגַם הוּא נַעֲנֵשׁ בְּזָה שְׂנַחֲסָרָה הַיּוֹד מִן תִּבְּתָהּ עָנּוּ. עֵינן שָׁם.

גַּם יְדוּעַ שְׂאָם הָיָה לְאָדָם אֵיזָה חֲטָא בְּדָבָר אַחֵר, קְרוּב הַדְּבָר לְהִיּוֹת חוֹטָא עוֹד פַּעַם שְׁנִית, עַל דְּרַף מְאָמְרָם וְ"ל שְׂאֲמָרוּ (אבות פ"ד מ"ב) עֲבָרָה גּוֹרְרַת עֲבָרָה, וְהִנֵּה אֶפְשָׁר לִזְמַר שְׁעַל יְדֵי שְׂשַׁגְג מִשָּׁה רַבְּנוּ ע"ה בְּזָה וְאָמַר 'נוֹצִיא לְכֶם מִיָּם' וְלֹא אָמַר יוֹצִיא לְכֶם, דִּין גְּרָמָא שְׂנַכְשַׁל גַּם כֵּן עוֹד בְּזָה לְהַכּוֹת אֶת

יושיע ציון

רבי ציון הכהן זצ"ל

זכרון יום המיתה מעורר את האדם לשוב בתשובה

רְמוז למה שְאָמְרוּ בַּיּוֹם (ברכות ה.) שְזָכְרוּן יוֹם הַמָּנוּת מְעוֹרָר אֶת הָאָדָם לָשׁוּב בְּתִשְׁבּוּבָה, וְזֶהוּ וְהִבִּיט אֶל נַחֲשׁ, כְּלוּמַר שְׂיִצְיֵר וְיִזְכֹּר בְּדַעְתּוֹ אֶת יוֹם הַמִּיתָה, שְׂבָא אֵלָיו הַנְּחִישׁ הוּא ס"מ, הוּא מִלְאָף הַמָּנוּת לְקַחַת אֶת נַפְשׁוֹ מִמֶּנּוּ, וְעַל יְדֵי זֶה יָשׁוּב בְּתִשְׁבּוּבָה וְחֵי, שְׁהַרְשָׁעִים קְרוּיִים מֵתִים בְּתִיִּיהֶם.

אוי לך מואב אכדת עם כמוש נתן בניו פליטם
ובנתיו בשבית למלך אמרי סיוון (כא ט)

שמן המאור

רבי מנצור בן שמעון זצ"ל

המואבים נאסרו לעולם לבוא בקהל ה'

יש לְדַקְדֵק, שֶׁבְּתַחֲלָה פָתַח הַפְּתוּב בְּאֵבוּד הַעַם הַמּוֹאָבִי, וְלֵאחֲרַי מִכֵּן, אָמַר הַפְּתוּב "נָתַן בְּנָיו פְּלִיטִים וּבְנֵתוֹ בְּשָׁבִית". א"כ לֹא אָבְדוּ, רַק נִמְלְטוּ אוֹ נִשְׁבּוּ.

והנה, בַּמִּשְׁנָה מְסַכֵּת יְדִים (פ"ד מ"ד), מְסַפֵּר עַל יְהוּדָה גֵר עֲמוּנִי, שֶׁשָּׂאֵל הָאֵם מֵתָר לוֹ לְבֹא בְּקֶהֱלָהּ, וְהִשְׁיִבוּהוּ שֶׁכָּכֵר בֶּאֱסָתְרִיב וּבְלִבָּל אֶת הַעוֹלָם, וְלִכֵּן אֵין זֶה בְּרוּר שֶׁהוּא מֵעֲמוּן, וּמִתְיַחֲסִים אֵלָיו כָּאֵל רַב הַעֲמִים, וְלִכֵּן יָכוֹל הוּא לְבֹא בְּקֶהֱלָהּ.

עוד מוּבָא בַגְמ' יְבָמוֹת (עו.), שֶׁהָאֶסוּר לְעֲמוּנִי וּמוֹאָבִי לְבֹא בְּקֶהֱלָהּ, הוּא רַק עַל הַגְּבָרִים. וְאֵלוּ הַנְּשִׁים, לְאַחֲרֵי גְרוּתָן יְכוּלוֹת לְבֹא בְּקֶהֱלָהּ, וְנִלְמַד מִהַפְּסוּק "לֹא יָבֵא עֲמוּנִי וּמוֹאָבִי בְּקֶהֱלָהּ" (דברים כג, ד), שֶׁנֶּדְרָשׁ מִזֶּה "עֲמוּנִי" וְלֹא עֲמוּנִית "מוֹאָבִי" וְלֹא מוֹאָבִית.

זֶה אָמְרוּ אֲתָה יִדְעָתָ אֵת כָּל הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מִצְאָתָנוּ וְכו' וַיִּרְעוּ לָנוּ, רְצָה לוֹמַר הַקָּשִׁי הַשְּׁעִבּוּד הָיָה לָנוּ, רְצָה לוֹמַר פ"ו שְׁנַיִם. וְלֹא תַחֲשֹׁב שֶׁאֲנוּ יִצְאָנוּ מֵעֲצָמָנוּ, כִּי אִם וּנְצַעֵק אֶל ה' וַיִּשְׁמַע קוֹלָנוּ וַיִּשְׁלַח מִלְאָךְ וַיִּצְאָנוּ מִמִּצְרַיִם, וַיִּרְאֶיָה לְזֶה וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ בְּקֹדֶשׁ עִיר קִצְהָ גְבוּלָךְ, רְצָה לוֹמַר שֶׁכָּכֵר רַב הַמְּרַחֵק מִמִּצְרַיִם וְעַד הִנֵּה, וְאִם חָס וְשָׁלוֹם הָיָה שְׁלֵא בְּרִצּוֹן ה' לֹא הָיִינוּ בְּאִים כָּל הַדֶּרֶךְ הַזֶּה, כִּי אִם תִּכְף לִיצִיאָתָם הָיוּ ח"ו וְנִהְרָגִים כְּמוֹ שֶׁאַרְעוּ לְבָנֵי אֶפְרַיִם, אִם כֵּן נַעֲבֶרָה נָא בְּאַרְצֶךָ.

אבל אָדוּם בְּרִשְׁעָתוֹ הוּא, עַל כֵּן אָמַר לֹא תַעֲבֹר כִּי כֵּן בְּחֶרֶב אֵצֶא לְקִרְאָתְךָ, רְצָה לוֹמַר כִּי עַל כָּל פְּנִיִם יִצְאָתָ קִדְּם הַזִּמֵּן, וַיִּמָּה שְׁהִיָּתָה בְּמִצְרַיִם הָיָה רַד"ו שְׁנָה כְּמִנְיַן חַר"ב.

והיה אם נשך הנחש את איש (כא ט)

שבות יהודה

רבי יהודה אלבאז זצ"ל

נשיכת הנחשים מחמת העונות

יש לְדַקְדֵק כִּי מֵלֵת 'אֵת אִישׁ' יִתְרָה, וְהָיָה דִי בְּאִמְרוֹ וְהָיָה כָּל הַנְּשׁוּף וְנִרְאָה אוֹתוֹ וְחֵי. אָמְנָם יִרְאָה לִי לוֹמַר בְּהַקְדָּיִם מַה שֶׁאָמְרוּ בַּיּוֹם (ברכות לג.) אֵין עָרוּד מִמִּית אֶלָּא הַחֲטָא מִמִּית. וְזֶהוּ פְּנֵי הַפְּתוּב וְהָיָה אִם נִשְׁךְ הַנְּחִישׁ וְהִמִּית, לֹא מִצַּד הַנְּחִישׁ נִהְיָה הַדְּבָר הַזֶּה, כִּי אֵין עָרוּד מִמִּית אֶלָּא מִצַּד הַנְּשׁוּף, וְהוּא אָמְרוֹ אֵת אִישׁ הָאִישׁ הוּא הַגּוֹרֵם בְּדָבָר בְּשִׁבִיל מַעֲשֵׂיו הַרְעִים, כִּי בְּחֲטָאוֹ מֵת וְלֹא מִצַּד הַנְּחִישׁ, וְהוּא דִּיּוּק אָמְרוֹ 'אֵת אִישׁ'.

והיה אם נשך הנחש את איש והביט אל נחש
הנחשת וחי (כא ט)

של מרים לפתח אהלו, וגם רוח שבין הדגלים מלא מים, והיה עולה על שפתו כל מיני דשאים ומיני אילנות תאנה ונגפן ורמון.

אמנם תכן לפרש, שאדרבא בעבור זה היו מתרעמים, דאיך הביאם אל מקום שלא היה ראוי לזרע כדי לעסק ולזרע ולאכל מיגיע כפיהם, ולא שהיו אוכלים ממעשה נסים, וזהו גרם ש'מים אין לשתות' משום שמאחר שנהגו כמה זמן ממעשה נסים לא נשאר להם שום זכות, שכל מי שעושים לו נס מנפים לו מזכיותיו כ'אמרם ו'ל (שבת לב), וזהו גרם עתה שמים אין לשתות משום שלא נשאר לנו שום זכות עוד כדי שיעשה לנו נס, משום שפמנו זכותנו עם מה שהגדיל לעשות עמנו עד עתה.

נסא שלמה

רבי שלמה חכים וצ"ל - בשם הרב בעל בתי כנסיות

נתבטלו מן התורה כשכלו המים

לא מקום זרע ותאנה ונגפן ורמון ומים אין לשתות. דקשה בשלמא בפנים רבו עכשו שנסתלק הבאר במיתת מרים, אבל 'לא מקום זרע' מה ראו עכשו בשנת הארבעים.

אמנם אמרו, כל עצמכם שהעליתונו ממצרים במדבר שהוא לא מקום זרע, משום שאם גלף לארץ ישראל מיד מחזיק אדם בשדהו ובכרמו ובטלים מן התורה, לפיכך הבאתם אותנו לכאן שנהיה פנויים ונעסק בתורה על ידי המן והבאר, ואם בן ימים אין לשתות' נשאנו קרחים מכאן ומכאן, שכל עוד שיש לנו מן ובאר אין לנו מקום ללון, כי התשובה בצדה כדי שנהיה פנויים ונעסק בתורה, אבל דא עקא דהרי ימים אין לשתות.

(דרוש ז)

ומעתה, אפשר לפרש את הכתוב "אוי לך מואב", שאבדת את האפשרות לבוא בקהל ה', שהרי נהפכה לך הקערה על פיה. כי אלו בנוחיד היו נמלטות ובניד היו הולכים בשבי של סיחון, היה לשניהם תקנה. שהבנות, ממילא מתרות אחר שתתגרנה. והגברים, אלו היו בשבי אזי היה מתבלבל יחוסם ולא היה ידוע מיהו מואבי, והיו בטלים ברוב הגוים המתרים, ויכולים לבוא בקהל ה'.

אך עתה, נעשה להפך. שהבנות הלכו לשבי, ולא הועיל להם כלום. אף הגברים, אמנם, אלו היו הולכים בשבי היו מתרים, אבל עתה שנעשו פליטים דהינו שהיו במקום אחד, ולא התערבו ברב ע"י שבי, וכלם יודעים את יחוסם שהם מואבים, נשארו באסורם לבוא בקהל ה'. ועל זה אמר הכתוב "אוי לך מואב אבדת עם כמוש" שהפסידו את האפשרות לבוא בקהל ה'. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

מנושאי הפרשה

תלונת העדר פרות בתלונת המים

חוט של חסד

רבי אליהו הפהן האייתמרי וצ"ל

על ידי גדילת הפרות בדרך נס תמו המים

ולמה העליתנו ממצרים להביא אתנו אל המקום הרע הזה לא מקום זרע ותאנה ונגפן ורמון ומים אין לשתות (כ ה). קשה דאיך היו מתרעמים שהביאם במקום שלא היה ראוי לזרע, דמה היה אכפת להם בזה מאחר שלא היה חסר להם כלום, כ'אמרם ו'ל (במדבר יט כ), תנחומא קדושים ז) שכל אחד היה ממשיך מים מבארה

בן ההעלָאָה ממְצָרִים אֶל הַמְקוֹם הַרְע הַזֶּה
אֲתֵר דְּשֵׁלִיט בִּיהֵ הַהוּא דְּאֶקְרִי רַע, אִין בּוּ
תּוּעֵלַת כָּלִל.

פְּנֵי אַרְיָה זּוּטָא

רבי אריה לייב טארטשינער-קורדווינא זצ"ל
עיר שאין בה ירק אין תלמיד חכם רשאי
לדור בתוכה

וּלְכַאוּרָה קָשָׁה, מַאי שְׁנָא עֲכָשׁוּ כְּשִׁמְתָהּ
מְרִים הַתְּרַעְמוּ דְּוָקָא עַל מִינֵי
פְרוֹת אֵלוּ תְּאֵנָה וְגַפְּן וְרִמּוֹן שְׁנֵהֲסֵרוּ מֵהֶם
וְלֹא קָדָם לְבָן. וְעוֹד קָשָׁה שְׁהִירֵי בְּאֶמֶת לֹא
נִתְּן לָהֶם אַחַר כֶּהָ, רַק מִיָּם הוֹצִיא לָהֶם מִן
הַסֶּלַע וְלֹא עָנָם עַל פְּרוֹת הַנִּל, וּמֵדוּעַ בְּאֶמֶת
לֹא נִתְּן לָהֶם אוֹתָם גַּם כֵּן כְּמוֹ שֶׁבִקְשׁוּ כְּבָר,
וְעַל כִּרְחֻךְ שֶׁעָקַר תְּרַעַמְתָּם לֹא הִיָּה רַק עַל
הַמִּים שְׁנֹסְפֵלֶק הַבָּאָר כְּשִׁמְתָהּ מְרִים וְלֹא הִיָּה
לָהֶם מִים לְשִׁתוֹת הֵם וּבְעֵירָם כְּפִתּוּב, וְאִם כֵּן
קָשָׁה זְרַעִים וּפְרוֹת אֵלוּ מֵאַן דְּכַר שְׁמִיָּהּ
שְׁנִכְתְּבִים בְּמִקְרָא גַם כֵּן עֲכָשׁוּ.

וְהַנְּלַע"ר בְּזָה עַל פִּי פְּשׁוּטֵי, כִּי אֵיתָא בְּסוּף
פְּרָק קַמָּא דְּסִנְהֶדְרִין (י:) דְּכָל עִיר
שְׂאִין בְּהָ בֵּית הַמְּרַחֵץ וְרוֹפָא וְאֶמֶן וְכוּ' אִין
תְּלִמִיד חֲכָם רִשְׁאֵי לְדוֹר שָׁם, מִשׁוּם רַבֵּי עֲקִיבָא
אָמְרוּ אֵף מִינֵי פְרוֹת, שְׁמִינֵי פְרוֹת מְאִירִין אֶת
הָעֵינַיִם, ע"כ. וְכֵן אֵיתָא בְּפְרָק ה' עֲרוּבִין (נח:)
דְּכָל עִיר שְׂאִין בְּהָ יָרֵק אִין תְּלִמִיד חֲכָם רִשְׁאֵי
לְדוֹר שָׁם.

וְאֵיתָא בְּמִדְרַשׁ רַבָּה סוּף פְּרִשְׁתָּ קַרְח (יח כב),
דְּמַעֲשָׂה בְּשִׁיחִין בְּסוּמָא אֶתְד שְׂיַרְד
בְּמִים לְטַבַּל, נִדְמָנָה לוֹ בְּאַרְהָ שֶׁל מְרִים וְטַבַּל
וְנִתְרַפָּא. וְזֶה לְשׁוֹן הַשְּׁלַחֵן עֲרוּף (ארו"ח סי' רצט
ס"ו) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: יֵשׁ נוֹהֲגִין לְשֹׂאֵב מִים מִן
הַנְּהָרוֹת בְּמוֹצָאֵי שְׁבֵת, כִּי אוֹמְרִים דְּבִאֲרָה שֶׁל

**אַרְחָ לְחַיִּים - הַקְּדָמַת וְהַסְּפָמַת
הַסֶּפֶר**

רבי אפרים זלמן מרגליות זצ"ל
אין תועלת לדור במדבר השמים אשר אין בו
ניצוצי קדשה

לֹא מְקוֹם זְרַע וְתֵאנָה וְגַפְּן וְרִמּוֹן וּמִים אִין
לְשִׁתוֹת. וְצִרְיָךְ בְּאוּר, שְׁהִירֵי הִיּוּ נְדוּנִין
עַל הַמִּים, וּמְקוֹם זְרַע וְתֵאנָה וְכוּ' מַאי שְׂאִיָּהּ
הַבָּא.

אוּלָם יִמְתַּק הָעֵנִין עַל פִּי מַה שֶׁכְּתוּב בְּשֵׁם
הָאֲרִיז"ל בְּפִסּוּק (דברים ח יג) 'כִּי לֹא
עַל הַלֶּחֶם לְבַדּוֹ יִחְיֶה הָאָדָם', כִּי כָּל מְקוֹם
שֶׁיֵּשׁ שָׁם הַשְּׂרָאָת קְדוּשָׁה וְנִיצוּצֵי חַיּוֹת טְהוֹרִים,
הַנִּיצוּץ הוּא הַמְּחִיָּה אוֹתוֹ הַדְּבָר, וְגַדַּל שָׁם
מְזוּן לְנֶפֶשׁ הָאָדָם, בְּסוּד קוֹ הַמְּדָה שֶׁמִּכָּה בּוֹ
כוּ', וְעַל יְדֵי אֲכִילוֹת הָאָדָם נִמְשָׁף הַנִּיצוּץ
הַקְּדוּשׁ אַחַר הַנְּשִׁמָּה שֶׁהוּא קְדוּשָׁה לְמַעַלָּה
הַיְמָנָה וְנִמְתַּק עַל יְדֵהּ, וַיְכַבֵּר כְּתִבְנוּ שֶׁכָּל עַקֵּר
הַלֵּיכַת יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבַר הַיְתֵה לְצִרְיָךְ הַעֲלֵאוֹת
נְדַחֵי הַקְּדוּשָׁה [וכו'].

וַיְדוּעַ מַה שֶׁכְּתַב הָאֲר"י ז"ל (פרי עץ חיים שער
ק"ש פ"ג) בְּפִסּוּק (שמות יב לו) 'וַיִּנְצְלוּ אֶת
מִצְרַיִם' שֶׁעֲשִׂאוּהָ כְּמַצוּלָה שְׂאִין בְּהָ דְגִים,
דְּהִינּוּ שֶׁהוֹצִיאוּהָ מִשָּׁם כָּל שְׂרָשֵׁי הַקְּדוּשָׁה, וְלֹא
נִשְׂאָר שָׁם שׁוּם נִיצוּץ כָּלִל מִשְׂרַשׁ הַצִּרְיָךְ
לְהִיּוֹת מִתְקַן עַל יְדֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְזֶהוּ טַעַם
שֶׁנֶּאֱסָר לְשׁוּב לְמִצְרַיִם לְדוֹר שְׁמָה, ע"ש
בְּאַרְיִכוֹת.

וְזֶהוּ שֶׁהָיָה יִשְׂרָאֵל מִתְמַיְהִים וְלִמָּה הָעֲלִיתָנוּ
מִמִּצְרַיִם וְכוּ', בִּינּוֹן שֶׁהַהֲעֲלָאָה הַיְתֵה
לְפִי שֶׁפְּקַעָה קְדוּשְׁתָּהּ וְלֹא הַשְּׂאִירוּ עוֹלְלוֹת
נִיצוּצֵי קְדוּשָׁה, וְאַחֲרֵי רוּאָם שֶׁבְּמִדְבַר שָׁמַם
הָיָה לֹא מְקוֹם זְרַע וְתֵאנָה וְכוּ' וּמִים אִין לְשִׁתוֹת,
כְּעַל כִּרְחֻךְ שְׂאִין שָׁם סִרְף קְדוּשָׁה, שְׂאֵלְמִלֵּי
הִיָּה שָׁם, מִטְּבַעָה לְהוֹצִיא זְרַע וְעֵץ עוֹשֶׂה פְרִי
וּמִים, דְּכָרִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם מִשׁוּם חַיֵּי נֶפֶשׁ, וְאִם

עינים, אם כן צריכין אנו מעתה למיני ירקות ופרות וצרכי רפואות, ואם לא יתן לנו הרי אסורים אנו לדור במקום הרע הזה, אם כן למה הביאתנו אל מקום הרע הזה שאסורים מעתה לדור שם.

וצוה הקב"ה להוציא להם עוד מים מסלע ההוא של מרים - שהיה מסתלק בתחלה - באשר היה להם בתחלה, ושוב אין צריך לפרות אלו ולירקות, ולכך לא נתן להם הקב"ה שום ירק ולא פרות ולא עננים על זה פתעמתן כי מעתה אין צריך להם עוד.

מרים מתפשטת בנהרות במוצאי שבת, וכל מי ששותה מהם מתרפא מכל תחלואיו, עכ"ל. **וכזה** יובן שפיר פונת ישראל מה שהתאוו תאות מיני פרות עכשו דוקא אחר מיתת מרים, ואמרו שעכשו שנסתלקה מהם בארה של מרים שהיתה מסגלת לנו לרפואות כל התחלואים רעים ולמאירת עינים, אם כן אסורים אנו לדור במקום הרע הזה שאין בה דברי רפואות, ולא מקום זרע דהינו ירק, ותאנה ונפן ורמון שמיני פרות מאירין את העינים, וברי עתה ומים אין לשתות דהינו הבארה של מרים שהיה מסגלת לכל מיני רפואות ולמאירת

מעשי צדיקים

זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר (יט ב) **בימים** הראשונים כשבת הרה"ק **רבי יואל מסאטמר** זיע"א בסאטמר, הדדמן הרה"ק **רבי אברהם שלום הלברשטאם מסטראפקוב** זיע"א הי"ד לשבת בעיר.

החסידים תושבי המקום הפצירו בו שיתפלל בבית המדרש של החסידים, ואנשיו אמרו שלתועלת הענין שלשמו בא, מוטב שיעשה כו, אף הוא באחת, רצונו להתפלל בבית המדרש של בן הרה"ק הקדשת יום טוב זיע"א, שנקרא אז בפי כל "בן הרב מסיעוט", הוא הרבי מסאטמר שכבר פתח לעצמו בית מדרש בעיר.

בראותם זאת, החליטו לבקש את הרבי מסאטמר שהוא עצמו ידבר על לבו שיתפלל בבית המדרש הגדול. הרבי מסטראפקוב נענה לבקשתו, אף בתנאי שאת השלחן יערו דוקא בבית מדרשו של רבי יואל.

בליל שבת קדש, הגיע למקום קהל רב לכבוד האורח הדגול. בשעת עריכת השלחן, כשראה רבי יואל שהאורח כבר חפץ לברך ברכת המזון, בקש מהאורח שיאמר דברי תורה.

רבי אברהם שלום סרב, באמרו כי אביו הרה"ק רבי יחזקאל משינאנא זיע"א, לא היה אומר דברי תורה בצבור, רק אחר שגלו לו מן השמים שיאמר, והורה לברך ברכת המזון. בסעודה השניה חזר רבי יואל על בקשתו, אף שוב נענה בסרוב.

בסעודת רעוא דרעויו, בקשו רבי יואל שוב שיאמר דברי תורה בפני הקהל העצום שהתאסף לכבודו, ענהו הרבי מסטראפקוב ואמר, "אבי הקדוש אמר שאינו אומר תורה, רק מה שמשפיעים לו מן השמים.

על פי דבריו אלו אפשר לפרש, זאת חקת התורה אשר צוה ה', רק בזמן שיש

אֵת מִשְׁפַּח ה' טָמֵא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִיִּשְׂרָאֵל (וי
יג)

לְחַדְרוּ של הרה"ק **רבי ירחמיאל ישראל יצחק מאלקסנדר** בעל **'שמח ישראל'** זיע"א, הגיע יהודי מקאליש, והתלונן על יהודי שהגיע לעירו, ופתח חנות מתחרה בדיוק מול חנותו. רבים מלקוחותיו החלו להצות את הרחוב ולקנות בחנות החדשה, כך שפרנסתו החלה מתמעטת.

הרבי ענה לו בברכה חמה, "שה' יתברך יזמין לך פרנסה טובה ברוח", אולם האיש נשאר על מקומו ומרר בבכי. שאלו הרבי "מה עוד הנך רוצה", השיב, "רצוני שהרבי יקלל את הלה שזמות".

נבאל הרבי ואמר, "כיצד אתה מבקש ממני שאקלל איש יהודי", השיב הסוחר, "רבי, אותו אדם מחלל שבת בפרהסיא, ואוכל חמץ בפסח רח"ל". אמר הרבי, "דע לך, שכל נשמת יהודי קשורה בשרש עליו, בשלושים ושלשה קשרים.

בתורה ישנם שלוששים ושש כריתות, אם אדם עובר עברה שהוא מתחייב עליה כרת, נכרתת נפשו משרש אחד שבשרש העליון, ואם הוא עובר חלילה על כל השלושים ושש כריתות שיש בתורה, נכרתת נפשו מכל השרשים העליונים. לאותו אדם כבר אין תפנה, לא בעולם הזה, ולא בעולם הבא.

היהודי הזה, עדין לא עבר על כל השלושים ושש כריתות, הוא בודאי לא פטם את הקטרת, ולא סך עצמו בשמן המושחה, כך שהוא עוֹדֵנו מקשר בשרש העליון, ואיך אגדפנו. יכול אני לברך אותך שה' יתברך יזמין לך פרנסה טובה ברוח".

'צוה ה", אז 'לאמר', לאמרו תורה, ואם לאו, לא לאמרו".

ענה רבי יואל, "זקננו הרה"ק הייטב לב זיע"א, צוה לבניו ולזרעו אחריו שיאמרו תורה לישראל. על כן, לעניות דעתי, נראה לפרש באופן אחר, 'אשר צוה ה", אם יגרם בזכות כך שישמרו צווי ה', אזי, 'לאמר', צריך לומר". (מוטיען של ישראל)

ונכס בגדיו הפהן ורחץ בשרו במים ואחר יבא אל המחנה (וי טז)

ספר החסיד ר' יואלף וויינגרעב ז"ל מזכרונות עיר מולדתו גיזוב. פעם שבת הרה"ק **רבי נחום מבורשטיין** זצ"ל בעגרתו, ובאחד מלילות אותו שבוע, הלך לטבל במקוה באישון לילה ללא לוי, מאחר ולא רצה להעיר את שמשו בשעה זו.

פגע בו חסיד מחסידיו שהתפרנס כסוחר ביצים. לרגל מסחרו השכים לנסע לכפרים הסמוכים, להמנות על הקונים הראשונים שזכו למחיר נוח אצל האפרים, הבחין כי אף אחד לא הצטרף אל הרבי בדרך וחרד לקראתו, "הייתכן שישנו הרבי את עצמו, ללכת יחידי באישון לילה".

התשובה לא אחרה לבוא, "הרי גם מר מוסר נפשו בשעה זו, להסתובב בחוצות". ענה החסיד, "לצורך פרנסתי מכרח אני לעשות כך, בלית בררה". "אם כך אף אני הולך לצורך פרנסתי, בלית בררה", השיבו הרבי. (בדיק מה פעל)

זאת התורה אדם פי ימות באהל (יט יד)

ידידות אמיצה שררה בין הרה"ק רבי שמואל פנקל מדארג זיע"א להגה"ק בעל 'אפסי ארץ' מנאנאש זצ"ל, בכל עת בה הזדמנו יחדיו, היו משתעשעים בדברי תורה בהתלהבות עצומה, עד שלא חשו כלל בנעשה סביבם.

באחת הפעמים בה הגיע רבי שמואל לבקר אצל רעהו הגאון מנאנאש, לנהו מארחו בסיום הבקור לתחנת הרבנות. בעת בה המתינו לבוא הרבנות, השתעשעו בשעשועי דאורייתא, בפלפולי תורה.

היה יום חם עד שרבי, החמה הפתה על קדקוד האנשים והזעה נטפה מהם ללא הרף. המשמש של הגאון מנאנאש, הגיש לפניהם כוס עם שכר קור, למען ישתו וישבו נפשם מהחם.

מאחר והיו השנים דבוקים באמרי דאורייתא, לא הרגישו בכך שהגישו משקה לפניהם, הם המשיכו בפלפולם, עד שנתחמם השכר בחם היום.

סמוך להם נצב גוי ממנהלי הרבנות, ראה את הנעשה ואמר בערגה, "אלו היו מגישים לפני את כוס השכר, הייתי יודע מה לעשות עמו", וכנתו, הייתי שותה אותה על אתר, ולא מניח לה להתחמם.

כאשר אמרו את הדברים לרב מנאנאש, השיב, "כתיב בתהלים (קנו ב) 'אז יאמרו בגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה', הגדיל ה' לעשות עמנו היינו שמחים'. בעת שיבוא משיח צדקנו ויהא גמר התקונו, יהי לבני ישראל כל תענוגי העולם.

אולם בני ישראל הקדושים, לא באלה יחפצו, כי אם בתורת ה' ובעבודתו יהגו, וימאסו בכל תענוגי גשמיות שלהם. כאשר יראו זאת

ברכת הרבי עשתה פרות, נזדמנה לו פרנסה טובה אחרת שהוא התעשר על ידה, ולאחר זמן בא שנית אל הרבי, ונתן לו תודה על ברכתו שהתקיימה. (סיפורי נפלאות מגדולי ישראל עמ' שלט)

זאת התורה אדם פי ימות באהל (יט יד)

כאשר נסע הרה"ק רבי שמעלקא מניקלשבורג זיע"א בספינה, בצותא חדא עם תלמידו הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זיע"א, פרצה לפתע סערה עזה בלב ים.

הרוחות הלכו וחקזו מרגע לרגע, הגלים השוצפים טלטלו את הספינה כביכול הייתה קלפת אגוז, הנוסעים עלו שמים וירדו תהומות, והכל אמרו נואש, סברו כי בא קץ לחייהם, ראו במוחש כי על פי דרך הטבע לא נותר להם זמן רב בזה העולם.

ברחבי הספינה נשמעה צעקה גדולה ומרה, כל אחד קרא בשם אלקויו. הביט הרבי רבי שמעלקא במעשי תלמידו רבי משה לייב בשעה זו, והנה הוא עומד בזוית הספון, מפזז, מכרכר ושמח.

שאלו רבי שמעלקא בתמיהה, "משה לייב חביבי, מה מעשיך לעת כזאת, לשמחה זו מה עושה", ויען תלמידו הקדוש בלב שמח, "מדוע לא ישמח לבבי, עוד מעט ואשובה לבית אבי".

השיבו רבו הקדוש, "אם כן אפוא, שמח בני וייטב לך, וישמח לבי גם אני". כרגע למימריה קם הסער לדממה, והספינה המשיכה לטוט על גבי הים השקט אל מחוז חפצה בשלוח ובשלום. (נשר חצחחות)

מקהלות רבות מישראל לאלפים ולרבות, נפל פחד ורעדה, בשמעם גזרת השמד.

בבין המצרים שנת תקי"ו, גזר הצורך שגדולי ישראל שפולין יתצבו להתכח עם המינים של ש"ץ שר"י. הוא הגליל גלילות רשע, וקנס אותם ממון הרבה. מנהיגי הקהלות נאלצו לפזר ממון רב לבטל גזרותיו, אך לא הועיל.

עוד גזר הצורך שרפה על כל ספרי הקדש התלמודיים, ומקום התבערה יהיה במקום המשפט שם הרשע. כך נשרפו בבזיון תפילין, ש"ס, פוסקים וספרי זהר, ולא נותר אלא תנ"ך, ללא כל פרוש.

ימים של צער הגיעו לקהלות הגדולות ברחבי פודוליא, בכל מקום אשר גזרת הכמר הרשע הגיעה, התבטל למוד התורה כמעט לחלוטין.

בערב ראש חודש כסלו שנת תקי"ח, הכריזו בקהלות ברדא, לבוב וזאלקווי ועוד, יום צום כיום כפור, הכל צמו מזון ועד ט"ו, שק ואפר יצע לרבים, ותעל שועתם השמימה.

לאחר מכן נסע הבישוף מארמונו שםח וטוב לב, חפץ להביא לדפוס חבור שהכין לרגל הגזרה, להתפאר במעלליו. בהיותו בדרך חש חלשה, הוליכוהו לאחזתו, ויצו הרופא להגיש לו כוס יין.

כאשר נטל את הכוס וקרבה אל פיו, נשברה הכוס ונשמע קול חזק כקול קנה השרפה, כאלו מחצו חץ או שד, והבישוף השלף למרחק כמה אמות מכסאו.

הוא נפל שדוד, והתגולל במחלה מוזרה שלשה ימים רצופים. ביום השלישי נחלש החלי קמעא, עד שהיה ביכלתו לדבר

אמות העולם, 'אז יאמרו בגוים', בהתפעלות גדולה, 'הגדיל ה' לעשות עם אלה'.

'הגדיל ה' לעשות עמנו היינו שמחים'. אלו היה הקדוש ברוך הוא נותן לנו כל אלה התענוגים, 'היינו שמחים', משתמשים ונהנים מהם". (אמרי ספר ע"פ מאר הצדיקים ט"ו חסון עמ' קפג)

וכל אשר יגע בו הטמא וטמא והנפש הנענת הטמא (יט טב)

כתב רבי יעקב עמדין זצ"ל. בשנת תקטו"ב נקהלו היהודים ברחבי פולין לעמד על נפשם, והטילו חרם להבדיל לרעה את אנשי כת ש"ץ שר"י, להפרישם מעדת ישראל, ולהתרחק מהם מכל וכל, לכל יטמאו חלילה מדעותיהם הכוזבות.

הלכו אנשי הכת הארוזים אל ההגמון מסקמניץ פודולסקא, לחשו באזניו שהם קרובים לנוצרים באמונתם, והעלילו על היהודים גלילות דם מרשעת, כדי להתנקם בהם על הפרדמם מהם, ובכך יקשה עליהם לעשות נפשות לכפירתם.

נכנסו דבריהם באזני ההגמון צורך היהודים, הוא קבלם תחת כנפיו, ונתקממו בו דברי חז"ל (גיטין נ:): 'כל המצר לישראל נעשה ראש'. הוא פזר ממון רב, עד שעלה בידו להתמנות כארכי-בישוף בלבוב שברוסיה, ובהמשך אף נתמנה לראש כל ההגמונים במדינתו.

'ענת צרה ליעקב' היתה אז בכל הגליל ההוא, בכרט בקהלות לבוב, ברוד, זאלקווא ולובלין, שעמדו ישירות תחת שליטתו. גם ההגמונים האחרים שמחו לאיד היהודים. ובכל רחבי מדינת פולין הארפה, המישבת

ונתפרכו עצמותיו כשעיר המשתלח. בלילה אחר מיתתו, המית הבישוף משמניץ רבים מהכמרים שסיעו לו בשירת הספרים בהנח. **דבר** נפל בבחוריו, שנמשך במשך מספר ימים

רצופים. בידעם כי בשלו הרעה, חשבוהו למכשף, חפרוהו והוציאוהו מקברו, וקצצו ראשו במעדר של עובדי האדמה, כי כן משפטים עם מכשף ומזיק אחר מותו, לחתך ראשו בכלי ברזל זה.

הדבר לא הועיל להם מאומה, המגפה רבתה והכתה בהם, משהמשיכו למות עוד ועוד, שלחו והדיעו הדבר אל האפיפיור אשר ברומא, אשר פסק שאין לו תקנה עד שישרפו גופו לסיד, במקום אשר שרף ספרי הקדש.

מדבריו כך עשו, הוציאוהו מקברו, שרפוהו לאבק, ופזרו עפרו לרות. כל זה ארע ביום שני דפסח, יום תלית הקו, 'כן יאבדו כל אויביו ה'." (ספר 'שימוש' לרבי יעקב עמדיו)

אל אהרן יען לא האמתם בי להקדישני לעיני בני ישראל (כ יב)

בצעירותו, מאן הרה"ק רבי שמואל פראנקל **מדאראג** זיע"א להתפרנס מכתרה של תורה, ומצא את פת לחמו ממסחר. בין היתר, רגיל היה מדי שנה לנסע לטריעסט שבאיטליה, לסחר באתרוגים.

באחת מנסיעותיו, לא מצא סחורה לקנות מחמת שאותה שנה היה מחסור באתרוגים, נדמה היה לו שכל טרחתו והוצאות הדרך, היו לחנם, הוא יצא לתחנת הרכבת בדרך לביתו בידים ריקות, ופגש בה יהודי נפול ברוחו ופניו רעים.

התענין רבי שמואל לפשר הדבר, והלה השיב כי הוא סרסור של ארבעה מינים,

מעט, ואז אמר לעומדים סביבו, "מה אתם סבורים, שהחדר מלא נמלים, לא נמלים הם, אלו אותיות הספרים אשר צויתי לשרף, הן העומדות לפני, ממלאות את חלל החדר".

השתוממו השרים, השמשים והכמרים, הם לא ראו מאומה, אך הוא חזק בדבריו וקרא, "זה המראה שאני רואה, ואין לי מנוחה". אחר צוה שישלמו ליהודים מכספו את דמי הספרים שנשרפו, ושהגזרה תבטל לאתרו. מיד נעשה כדבריו, ושמחה וששון היו ליהודים.

עודם מדברים עמו, והנה מאנשי ש"ץ שר"י באו לבקרו, אחר שהלכו קדם לכן לבית תפלתם של הנוצרים וספרי תהלים בידיהם, שם קראו מזמורי תהלים להעלות תרופה למחלתו. כראותו אותם, הרים ידו ורמז להכותם, לרדפם ולגרשם מעל פניו בחמה, וכו עשו משמשיו.

מעשה זה ארע בחצי כסלו, וראוי לקבועו יום טוב גדול ליהודים בהודאה והלל להשי"ת, כי גבר חסדו עלינו ביום זה, להקים עמוד התורה, ולשלח מנות ומתנות לאביונים, ביחוד לעמלי תורה שזכותם ודאי עמדה לנו לעת הזאת, וחיוב עצום הוא לתת זכר לנפלאותיו.

עם היות אחינו בני ישראל שבפולין אין לאל ידם מחמת המציק, מכל מקום חובה גמורה ומחלטת היא על כל איש יהודי אשר נגע אלקים בלבבו, בכל המקומות אשר נפוצו שם, לעשות זכר לדבר, ונפלאותיו ותברו, בנס נורא כזה. כי כמעט כל עדת יהדות בכללה, היתה בסכנה בגזרת שמד הלז.

בו ביום הלך הכמר שהשחית את ספרי הקדש לבקר את אדונו הבישוף בחליו. כאשר עברה מרכבתו מעל גשר, נפלו המרכבה והסוסים

ספר רבי יוסיל יונה'ס, חסיד שהיה מבקש מאת הרבי הבית אהרן, בעת הפרדו אחר ראש השנה בקשה על גשמיות, היתה זה חרפה ובושה. המנהג היה שאחר ראש השנה התניצבו ליד חדר רבנו חבורות חבורות, מכל עיר חבורה אחת, הרבי מסר לפנייהם מדברי תורתו, ופטרום לשלום.

באחת השנים דבר הרבי עם חבורה מאחת העירות. בסיומו את שיחתו, אמר, "ההלכה היא שאם ישנם תשעה מתפללים ואחד חסר למנון, יכולים לצרף גם משמך, אפילו ביום הכפורים", ופטרום לשלום.

בני החבורה לא הבינו למה ירמזו דברי הרבי, ונסעו אל עירתם. בדרך נתקלו בעכובים שונים, ולא עלה בידם להגיע לעירם ליום הכפורים. הם נשארו בכפר בדרך, והתכוננו לשבת בו ביום הקדוש.

נכנסו לאכסניה בבעלות יהודי, ובקשו מבעל הבית שיכין עבורם מקום בו יוכלו להתפלל ביום הכפורים. בערב יום הקדוש, בעודם מתכוננים בהתלהבות לטובל לכבוד היום, עצרם הפריץ אדון הכפר והתענגו מהיכו הם וילאן הם הולכים.

ענו לו שהם באו מרבים הקדוש מקארליון, הם מתאכסנים כאן באכסניה פלונית, הולכים לטובל לכבוד יום הקדוש ליהודים. קשחזרו אל האכסניה, מצאו את הפריץ עומד וממתין להם. חקרו אצל בעל הבית למעשי הפריץ, ונחרדו לשמע כי הינו יהודי מומר, שכבר שכח לגמרי מצור מחצבתו.

בשהחלו לבדק אם יש להם מנון, ראו כי הם בסך הכל תשעה מתפללים, מיד נזכרו בדברי הרבי בעת הפרדום ממנו, כי אפשר לצרף למנון אפילו משמך, ואכן הפריץ השלים להם את המנון לתפלה.

ומאחר שלא מצא עסק כלשהו, כבר שלושה ימים לא בא דבר מאכל לפיו, על כן פניו רעים.

רבי שמואל שב עמו אל האכסניה, אותה עזב זה עתה, הורה לבשל עבורו דג משבח, והתישב לסעד עמו, תוף שהוא מדבר אל לבו ומרגיעו, עד ששבה אליו רוחו.

לאחר ברכת המוציא, קם האורח ממושבו והחל לזמר ולרקוד, כאשר אכל מעט, עשה כמעשהו הראשון, וכן עשה כמה פעמים. כראות הרה"ק את גדל שמחתו, שאל, "לשמחה מה זו עושה".

הטיב לו, השי"ת ברא עולם ומלואו, והכין פרנסה לכל אחד ואחד. אני סוחר חריף וממלח, בדרך הטבע ודאי היה אמר להיות לי ממון מספיק לפחות עבור לחם דבר יום ביומו.

אם כן, מה שיקרה בשלשלת הימים האחרונים, שלא היה לי מה לאכל, זה בודאי לא טבעי, אלא בהשגחה פרטית מאתו יתברך. מאחר שאני רואה במוחש, שאני משגח בכרסות שכוזו, בודאי יש ויש לי במה לשמוח.

לימים הפטיר הרבי מדאראג ברב ענותנותו, שהיו כדאיות לו כל הטרחה וההוצאה בבניעה הארפה ללא כל רוח ממון, ללמד מדרגה נעלית זו. (קול יעקב)

כי אש יצאה מחשבון להבה מקרנית סיחן אכלה ער מואב (כא נח)

בשעת ערב, נכנס הרה"ק רבי ישראל פרלוב מסטולין זיע"א, ה'ניקא', לבית מדרשו, קרא לחסיד רבי יוסיל יונה'ס, שזכה עוד להיות מבעלי התפלה אצל זקנו הרה"ק הבית אהרן זיע"א, ובקשו שייספר את הספור על המשמך.

כְּאִשּׁוֹר סִימּוֹ לְהַעֲמִיד אֶת הַסֵּכָה עַל תְּלָהּ, כְּשֶׁהוֹדִיעַ ר' אֲרִיָּה שֶׁהַסֵּכָה עוֹמֶדֶת עַל תְּלָהּ, אָמַר רַבִּי מֵאִיר, "לֹא טוֹב עֲשִׂיתִי. בְּצַד מְזֻרָח הִדְפּוֹ נְמוּכָה וּבְצִפּוֹן גְּבוּהָה יוֹתֵר, לָךְ וְתִשְׁקֵן זֹאת".

בְּדִק הַגִּבְעָאִי וְרָאָה כִּי הַרְבֵּי צָדֵק, וְהַעֲמִיד אֶת הַסֵּכָה עַל מְכוּנָה. אַחֵר אָמַר לוֹ הַרְבֵּי, "פְּתַח אֶת דְּלַת הַחֹצֵר, יְבֹא לְנִגְדְךָ אָדָם וְסָל מִלֹּא דָגִים בְּיָדָיו, הִבִּיֵּאוּ אֵלַי". הוּא יָצָא לְעֵבֶר הַשְּׂעֵר, וְהִנֵּה בְּפֶתַח עוֹמֵד יְהוּדִי עִם סֵל שֶׁל דָּגִים.

נִנְסֵם הָאִישׁ לְרַבִּי, וּבָכָה לְפָנָיו עַל אֲשֶׁתּוֹ הַשׁוֹכֶכֶת עַל עֶרֶשׁ דָּוִי, אָמַר הַרְבֵּי, "לָךְ לְבִיתְךָ, כִּי כָבֵד הִבְרִיאָה". בְּקֶשׁ הָאִישׁ לְתַת לְרַבִּי אֶת הַדָּגִים, אָרַח הַרְבֵּי צִוָּה עַל הַגִּבְעָאִי, "שְׁקַל אֶת הַדָּגִים, וְשַׁלֵּם לְאִישׁ אֶת מַחִירָם הַמְּלֵא".

מְחָה הִיְהוּדִי וְאָמַר, "הֲלֹא הִבְאֵתִי זֹאת תְּשׁוּבָה לְרַבִּי, וְאִין חֲפָצִי בְּתִשְׁלוּם". עָמַד הַרְבֵּי מִכְסָּאוֹ, פָּנָה לַחֹדֵר שֶׁבּוֹ הַמֵּתִינוּ הָאֲנָשִׁים, וְאָמַר, "שִׁמְעוּ נָא רַבּוּתִי, מֵאִיר הִנֵּה בְּשִׁמְיָם, וְשִׁמְעוּ כְּרוּז כִּי הָאִשָּׁה הַזֹּאת תָּמוּת.

אֲמַרְתִּי, הוּא יֵשׁ לָהּ שִׁשָּׁה יָלָדִים קִטְנִים, וְהִיא אִם הַבָּנִים, יִנְיָחוּהָ לְחִיּוֹת וּלְגַדְל בְּנֵיהָ, וְנִעְנּוּ לְבִקְשָׁתִי. אִם אֶקְבֵּל עִתָּה שְׁחָד, לֹא יִשְׁמְעוּ לִי עוֹד כְּאֲשֶׁר אֶבְקֶשׁ פַּעַם נוֹסֶפֶת בְּעַד נֶפֶשׁ יְהוּדִי, עָלֵי לְשַׁלֵּם אֶפּוֹא אֶת מַחִירָם הַמְּלֵא". (מוֹנְטֵרס זְכוּרֵן מֵאִיר)

בְּאֵר חֲפְרִיָּה שְׂרִים כְּרוּהָ נְדִיבֵי הַעַם בְּמַשְׁעֵנֵתָם, וּמִפְדְּבָר מִתְּנָה, וּמִמִּתְנָה נְחִילֵיֶאל וּמִנְחֵילֵיֶאל בְּמוֹת (כֹּא יח - ט)

דְּרַשׁ הַרְה"ק מִסְדִּיגוֹרָא זִיע"א. מְצִינוּ בְּגִמְרָא סְנֵהֲדָרְיוֹן לְגַבֵּי יוֹאֵב עַל הַפְּסוּק (מַלְכִים

כְּשֶׁהַחֲלוּ לומר 'כָּל נְדָרִי, הַבְּחִינוּ שֶׁהַפְּרִיץ מִתְּלַהֵב מְאֹד, בְּלִילָה הִלְכוּ לְנוֹחַ מְעֻט מְעוּבֹדְתָם, אֲרֵץ הַפְּרִיץ נִשְׂאָר עוֹמֵד עַל מְקוֹמוֹ, אוֹמֵר תְּהִלִּים בְּהִשְׁתַּפְּכוֹת הַנֶּפֶשׁ עַד אוֹר הַבֶּקֶר, וְלֹא הִלָּךְ לְנוֹחַ.

בַּעַת תְּפִלַּת שַׁחֲרִית הַתְּלַהֵב הַפְּרִיץ יוֹתֵר, בְּמוֹסָף וּבְמִנְחָה גְּבַרְהָ הַתְּלַהֵבוֹתוֹ יוֹתֵר וְיוֹתֵר. בְּנִעְלָהּ, נִכְרָ הִיָּה כִּי הַפְּרִיץ הִגִּיעַ לְמִדְרָגָה גְּבוּהָה, עַד הַתְּפַשְׁטוֹת הַגִּשְׁמִיּוֹת מִמֶּשׁ. בְּסִיּוּם הַתְּפִלָּה, יָצָא נִשְׁמָתוֹ שֶׁל הַפְּרִיץ בְּטַהֲרָה.

הַחֲסִידִים הִתְיָרְאוּ לְנִפְשָׁם, חֲשָׁשׁוּ שֶׁמֵּא יַעֲלִילוּ עֲלֵיהֶם שֶׁהֵם הִרְגוּ אֶת הַפְּרִיץ שֶׁשָּׁהָה בְּמַחְצָתָם בְּמִשְׁפָּךְ כָּל הַיּוֹם. הַתִּיעֲצוּ כָּדָת מַה לַּעֲשׂוֹת, וְהַחֲלִיטוּ לְהַמְלֵט מִהַמְּקוֹם בְּחִסּוֹת הַחֲשֵׁכָה.

הַעֲמִיסוּ אֶת גּוֹפַת הַפְּרִיץ עַל עַגְלָתָם, הַטְּמִינוּהָ הַיֵּטֵב, וְיָצְאוּ לְדֶרֶכָם בְּאִישׁוֹן לִילָה. בְּצִאָתָם, הַבְּחִינוּ בְּשִׁרְפַת עֵנֶק שֶׁפְּרָצָה בְּלֵב הַכֶּפֶר, וְשִׁמְעוּ מִבְּנֵי הַמְּקוֹם שְׂבִיַת הַפְּרִיץ נִשְׂרָף כְּלוֹ, עִם הַפְּרִיץ וְכָל מִשְׁפַּחְתּוֹ.

בְּשִׁמְעָם זֹאת, הִבִּינוּ הַחֲסִידִים שֶׁתְּשׁוּבָתוֹ נִתְקַבְּלָה, וּמָתוּ כָּל בְּנֵי בֵּיתוֹ, שֶׁלֹּא יִשְׂאָר מִמֶּנּוּ בְּעוֹלָם כָּל זְכָר רַע. הֵם נִסְעוּ מִשָּׁם לְבִטְחָ עִם גּוֹפַת הַנֶּפֶסֶט, הִגִּיעוּ לְעִירָתָם וְהִבִּיאוּ אֶת הַפְּרִיץ לְקֶבֶר יִשְׂרָאֵל. (מֵאוּרֵי אֵשׁ)

וְאִם מִיִּמֶיךָ נִשְׁתַּחֲוֶה אֲנִי וּמִקְנֵי וְנִתְתִּי מִכְּרָם (כ יט)

בְּמוֹצָאֵי יוֹם הַכַּפּוֹרִיִּם, עֵת רְצוֹ הַחֲסִידִים לְהַכְנִס אֶל הַרְה"ק רַבִּי מֵאִיר מְפָרְמִישְׁלָאן זִיע"א לְקַבֵּל בְּרֶכֶת פְּרֻדָּה, מֵאֵן הַרְבֵּי לְהַכְנִיסָם, תַּחַת זֹאת קָרָא לְגַבְאֵי ר' אֲרִיָּה, וְצִוָּה עָלָיו, "לָךְ אֶל הַחֹצֵר, קָרָא לְעַרְל הַנִּמְצָא שָׁם, וְהַעֲמִידוֹ אֶת הַסֵּכָה".

מלוה מלכה

לפליאתו, לא אבה הפעם הרבי לקבל את המעות באמרו, "בעיני שבייתו של אדם יהיה נקי מגזל, והרי לקיחת המעות, תוסיף לדחוקתך". עשה הרבי מרוז'ין קנגן במעות כאלו קבלו, והחזירו לו.

על פי זה אפשר לפרש את המשך הכתוב, 'וממדבר מתנה', מכח נקיות מגזל ועריות, נתנת לו התורה במתנה. (עמכי אבירים תשנ"ה)

א ב לד) 'ויקבר בביתו במדבר', אטו ביתו 'מדבר' הוא, אמר רב יהודה אמר רב, כ'מדבר', מה מדבר מנקה מגזל ועריות, אף ביתו של יואב מנקה מגזל ועריות.

מספר אודות זקני הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זיע"א, שאחד מאנשי שלומו ירד מנג'סיו. לזמנים הגיע חסיד זה לפני הרבי, והגיש לפניו קוויטל עם פדיון נפשו, כמנהגו שנים רבות.

ספורים מהבעל שם טוב ור'למדיו

אחד הדור פנים, פניו מאירות, ודמותו נראתה לי כדמותו של דוד המלך עליו השלום.

אמר נא לי, אחר שראיתי מראה מרהיב ונהדר זה, האם לא אהיה כאחד מהם, לחלק לנפטר את הכבוד האחרון?"

שמע הבן את תשובת אביו, ותמה מאד על מה ולמה זכה אדם פשוט כל כך, לכבוד הזה. ערף שאלת חלום, ובקש שיגלו לו מן השמים את סודו של האיש.

באותו לילה בא אליו הנפטר בחלום ואמר, "דע לך כי אני אמנם איש פשוט, עם הארץ הייתי, גם קרא וכתב לא ידעתי, אולם דבר אחד ידעתי, לקרא ספר ראשון של תהלים.

כך היה מנהגי, מדי יום גיומו לאמר שסימתי את עבודתי, הלכתי לבית הנקטת, ישבתי לבדי בפנה, וקראתי בכל כחי את הספר הזה, מבלי להפסיק בדבור, לכן זכיתי לכל הכבוד הזה". (גדולי רבני סוריה והלבנון)

בתקופת כהנתו של רבי רפאל שלמה לניאדו זצ"ל כרבה של חלב היא ארם צובה, חי בעיר יהודי פשוט ועני, שעסק לפרנסתו בשאיבת מים. כשנפטר שואב המים, הזדמן רבי רפאל שלמה להלוייתו.

דרכו של הרב הייתה ללוות את המת ארבע אמות, ולשוב לבית מדרשו ללמודו, אולם בהלוויה זו, הלך הרב הקשיש אחר המטה כבדת דרך שלא כמנהגו, עד שהגיעה המטה לשערי בית הקברות.

המלזים ובתוכם רבי אפרים בנו, הפצירו ברב שישוב לבית המדרש, מה גם שבעת ההלוויה ירד גשם עז, אך הוא לא שעה להפצרותיהם. בשובם מההלוויה שאל רבי אפרים את אביו מפני מה סטה ממנהגו, ולוה איש כה פשוט עד לבית הקברות.

אמר לו הרב, "בעת שהתחלתי ללוות את האיש, ראיתי על מטתו רבבות של מלאכים שרים בספר תהלים, ובתוכם מלאך

יומא דהילולא

ש'לחן חותנו, ש'ם הוסיף להתעלות בתורה, בשנת תרפ"ו הקתר פאר קאב"ד קהלת היגראים בקלויזנבורג, בה פעל גדולות ונצורות לבצור חומות הדת ובהרצצת תורה יראה וחסידות.

בשנות המלחמה סבל צרות ויסורים, אך גם בשהותו בגטו, המשיך לחזק את צאן מרעיתו, כשהוא מקפיד לשמור על סדריו הקבועים בלמוד התורה ועל דקדוק ההלכה, למרות התנאים הקשים.

אחרי כן הובל למחנה אושוויץ, שם התיסר בעבודת פרו, משם העבר עם פלגת עובדי כפייה יהודיים לזורשה בירת פולין, כדי לפנות את הריסות הגטו שהנאצים החריבו אחר המרו.

מורשה הובל למחנה מילדורף, בדרך ארע מעשה פלא עליו העידו לימים השרירים שנצלו עמו. הצעדה הארקה גרמה לצמאון עז, אך קלגסי הנאצים מנעו מהם לנטות הדרך ולגשת אל הנהר שנקרה בדרך.

כשהם צמאים ומותשים, פנה הרבי לצועדים עמו ועודד אותם לשאת תפלה מעמק לבם להקב"ה, שיזמן להם מקור מים, בהציעו שכל אחד יחתר תחתיו באדמה החולית. לאחר כמה רגעים של חפירה, ראו כי תפלתם נענתה והגיעו למים חיים שנבעו מעמק האדמה.

במשך כל ימי המצור והמצוק, לא טעם מאומה ממאכל שהיה בו חשש אסור, ולא חלל שבת וזג, ההשגחה העליונה זמנה לו תפילין בכל אותם הימים שיוכל להתפלל בהם. נהג לכנס את עובדי מחנות הכפייה

של רבנו זרח ביום ד' בשבט תרס"ה, בבית אביו הרה"ק **רבי צבי הידש מרדניק**, בנו של הרה"ק **רבי ברוך מגורליץ** בן הרה"ק **הדברי חיים**.

בנעוריו למד תורה מפי הגאון **רבי דוד טעביל זעהמאן אב"ד דוקלא**, והיה לתלמידו המובהק, ממנו נסמך להוראה. כן זכה לקרבה יתרה אצל גאוני דורו, ביניהם הרה"ק **רבי מאיר יחיאל מאוסטובצה** שאף הסמיכו להוראה, וברכו שיזכה לכתב תשובות להלכה. **רבי מאיר אריק זצ"ל**, היה משתעשע עמו בדברי תורה, וכשנפרד ממנו, הביע הערכתו המיוחדת אליו בכך שלוהו כבדת דרו, והסמיכו להוראה. כן נסמך **מרבי טמואל ענגיל זצ"ל**, ועוד.

בנעוריו נכר כי לגדולות נוצר, כל ישותו היתה קדש לה, בזכות כשרונותיו העלויים הנדירים, שקדנותו העצומה, ומסירות נפשו ללמוד תורה מתוך הדחק בעמל וביגיעה, רכש בגיל צעיר ידיעות מקיפות בכל חלקי התורה, עד אשר יצא שמו לתהלה כאחד מגדולי התורה שבדורו, כבר בגיל שלוש עשרה, נבחר על הש"ס פלו.

כאשר נפטר אביו בט"ו באב תרע"ח, נשא עליו הסיפד במשך שעות רצופות, ושהוא נער בן ארבע עשרה בלבד, דבר שעורר הדים רבים ושמעו יצא למרחקים.

הסתופך בצל רבים מצדיקי דורו, בהם הרה"ק **רבי חנה מקאלטיץ**, זקנו **רבי שלום אליעזר מראצפערט**, **רבי ישעיה מטשחויב**, **האמרי אמת מגור**, ועוד.

בשנת תרפ"א, היה לחתן הרה"ק **העצי חיים מסיגט**. מספר שנים היה סמוך על

בשנת תש"כ עלה ארצה והתישב בקרית, דבר שהאיץ את התפתחותה, באשר הגיעו אליה אז מאות תושבים החרדיים, בעקר מחסידיו שהסתופפו בצלו, במקום הוקמו מוסדות תורה וחסד, שגלת הפותרת בהם היא הישיבה והמתיבתא, בה אמר מדי יום ביומו שעורים והשמיע שיחות חזוק.

עוד רבות ללמוד חלקים גדולים מהש"ס, ולא להסתפק במספר מסכתות כפי שהיה נהוג בישיבות שונות. זכה להעמיד דור של מרביצי תורה ומורי הוראה, כן התמסר למפעלי חסד למען הצבור, ביניהם בית חולים בעירו נתניה.

יחד עם פעליו הרבים בעניני הצבור, לא חדל מללון בעמקה של תורה והלכה, כשהוא משמש דגמה ומופת במסירות נפשו לעמל התורה. כן נודע כעמודא דצלותהון, כשהיה משתפך בתפלותיו לפני ה' תברך כבו לפני אביו, גונח מתאנח ומתחטא, ושובר את לבבות השומעים בתחנוניו שבקעו מעמק לבו הטהור.

דרשותיו ושיחותיו היו חדורות דאגה לעתידו של כלל ישראל ברוחניות ובגשמיות, לא חדל מלהשמיע קריאותיו לחזק את בדיקי היהדות בכל התחומים. בפעליו הנמרצים לידיעת הש"ס כלו, יסד כוללי ש"ס, בהם שוקדים אברכים על למוד הש"ס.

בתחלת חדש תמוז תשנ"ד, חל שנוי מקריע במצב בריאותו שהלך והחמיר מיום ליום, בחצות ליל שבת קדש ט' תמוז עלה לפתע חמו, ולאחר זמן קצר יצאה נשמתו בטרה. אחר הלזית ענק שנערך לו ביום ראשון, הובא לקבורה בבית החיים בנתניה. דברי תורתו הרבים נדפסו בספרים, שפע חיים, דברי יציב, ועוד. (לפיד האש, דגלינו)

ולשאת בפניהם דברי תורה וחזוק, למרות שפעילות זו היתה גלולה להביאו לסכנת נפשות.

בל"ג בעמר תש"ה הגיעה אליו בשורת השחרור, בהיותו במחנה פלדפינג שבגרמניה. למרות סאת היסורים שעברה עליו, העדרם של הרבנית ואחד עשר ילדיו הי"ד שנרצחו על ידי הנאצים, וכל הענויים שסבל במחנות העבודה, נחלץ מיד לקומם את ההריסות.

השקיע את כל כחו ומרצו כדי לחזק את לבם של האוידים המצלים מאש, ובפרט ילדי ישראל היתומים והגלמודים, הפיח רוח חיים בקרב יושבי מחנות העקורים בגרמניה, פתת רגליו ממחנה למחנה, כשהוא מיסד ישיבות ושעורי תורה, תלמודי תורה, מטבחים כשרים, ומקנאות, ומניף ברמה את דגל האמונה בה'.

במו ידיו, החזיק רשת ענפה של מוסדות שארית הפליטה בחמשה עשר מחנות, שהביאו לתחית התורה לאחר החרבון, כן מסר נפשו להביא מאות נפטרים לקבר ישראל.

בשנת תש"ז הגר לארצות הברית, בה הקים את ביתו מחדש, משם המשיך לסייע באחזקת רשת מוסדותיו בגרמניה, בד בבד הקים מוסדות תורה וחסד בארה"ב ובקנדה, כשהוא קובע בתחלה את מושבו בויליאמסבורג, ובהמשך בויניון סיטי שבניו ג'רזי.

את בקורו הראשון בארץ ישראל ערך בשנת תשט"ו, ושנה לאחר מכן בכ"א באדר תשט"ז, הניח את אבן הפנה להקמת קרית צאנז בנתניה, בכך שאף להרחיב את גבולות הקדשה בארץ הקדש.

פרשת חוקת

שער החמישים

ושלא יקשה כלום בלבו, כי את התירוץ אי אפשר להשיג.

סיים הרה"ק ממעז'בוז ואמר לאותו תלמיד: אתה עומד כבר בקושיה של שער החמישים משערי בינה, ודע לך כי שם אי אפשר לידע התירוץ, ואם בכל זאת תתעקש לדעת ולחקור את התשובה, תוכל ליפול ח"ו בשאול תחתית, ולכן עצתי נתונה לך: חזור בך ותאמין באמונת אומן, וטוב לך כל הימים. שמע התלמיד את דברי רבו וחזר בתשובה שלמה, והחל להאמין באמונה פשוטה.

הרה"ק הרבי ר' ברוך ממעז'בוז זיע"א היה לו תלמיד אחד שהיה חכם גדול. לימים החל אותו תלמיד לעסוק בספרי פילוסופיה והעמיק הרבה בחקירות ודרישות בחכמת הפילוסופיה עד אשר נכנס במבוכת הספיקות בעומק האמונה רח"ל, וכיון שכן הפסיק לבוא לרבו כדרכו. הרה"ק הרבי ר' ברוך ראה את כל זה ברוח קדשו ונסע לתלמידו בפתע פתאום מבלי להודיעו קודם לכן. התלמיד המופתע למראה רבו בפתח ביתו, ביקש מרבו להכנס לביתו.

מיד עם הכנס הרבי לבית התלמיד, נענה ואמר לו: ידעתי את המבוכות והספיקות באמונה אשר טמונים בלבבך, וזה בא לך רק מחמת שהעמקת יותר מדאי בהתבוננות בחמישים שערי בינה, כי אלו החמישים שערי בינה הם באופן זה: יש קושיא בחקירה, ועל זה יש תירוץ, וזהו שער אחד. וכאשר מתורצת זו הקושיא, מתעוררת וניעורה על ידי זה קושיא נוספת, והתירוץ על הקושיא השניה, זה הוא השער השני, וכן הסדר בכל שערי הבינה, שבכל פעם מתעוררת קושיא אחרת וככל שמתרצים את הקושיא, הרי זה שער אחד בשערי בינה וכך מתעלים לשער הנוסף, וכך הוא הסדר עד שמגיעים אל שער החמישים, אשר אותו אין ביכולת אנושית להשיג, כי שם יש קושיא עמוקה מאוד, ומי שמגיע ומשיג עד שער החמישים יכול לידע רק את הקושיא, ואילו את התירוץ אי אפשר לו לדעת, כי אם ידעו גם את התירוץ תתבטל הבחירה, ולכן העומד בשער החמישים מוכרח שתהא לו אמונה פשוטה

את הסיפור הזה כותב הרה"ק המנחת אלעזר ממונקאטש זיע"א, וכותב עליו בספרו 'דברי תורה' (מהדורה קמא, אות לה): 'שמעתי ממגידי אמת'. ועם הסיפור הזה פירש את דברי המדרש בפרשת השבוע (במדבר רבה יט ב): **רבי חנן בן פזי פתר קרא בפרשת פרה שיש בה משבעה שבעה: שבע פרות שבע שריפות שבע הזיות שבע כיבוסין שבעה טמאים שבעה טהורים שבעה כהנים.** דהיינו שהמדרש בא לומר שפרה אדומה יש בה סוד שבע פעמים שבע שהוא ארבעים ותשע, ועל זה אמר שלמה: על כל אלה עמדתי ופרשה של פרה אדומה חקרתי ושאלתי ופשפשתי, 'אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני' (קהלת ז כג), שאת שער הארבעים ותשע עדיין אפשר להשיג, אולם שער החמישים הוא קושיא בלי תירוץ, ועל כך אמר שלמה המלך שער זה הוא חוקה, באמונה פשוטה ותמימה.

ענווה אמיתית

אין ענווה אמיתית נמצאת אלא במי שאינו יודע עליה כלל, וכל היודע שהוא עניו אין גאוותו גדול ממנו. דומה הוא לאותו כומר שסיפרו עליו לפני רבינו הבעל שם טוב הקדוש זיע"א כי עניו אמיתי הוא. התפלא הבעל שם טוב מאוד, שכן דבר זה של מידת הענווה בלתי מצוי הוא כמעט, על אחת וכמה שאין הדבר מצוי אצל כומר גוי, מקור הטומאה. נמנה הבעל שם טוב וגמר בנפשו לבדוק בעצמו את סוד הדבר, והלך אצל כומר עניו זה בכדי לחקור אחרי מעשיו והליכותיו. שהה הבעל שם טוב בביתו, ומדי יום יום בדק אחרי יחסיו עם הבריות ולמרבה הפלא מצא כי אכן אמת נכון הדבר: עניו אמיתי הוא הכומר, וכי לא נמצא כל דופי בשפלותו. גדלה פליאתו של הבעש"ט פי כמה וכמה: כיצד ייתכן הדבר? **משנפרד הבעל שם טוב מכומר עניו זה בכדי לשוב לביתו שבמזבזבו, ונפשו עגומה עליו, פנה אליו הכומר בלחשיה ושאלו: ובכן, מה דעתך על ענוותנות? אכן, עניו אמיתי אתה! השיב לו הבעל שם טוב, ודעתו נחה עליו** ('אוצר משלי חסידים' אות טו).

הרה"ק ה'אמרי חיים' זיע"א היה רגיל לספר: מעשה בבחור אחד מוכשר שהגיע לפרקו, אלא שכל שידוך שהציעו לו היה דוחה אותו בטענה שאין זה לפי כבודו. נלאו השדכנים מלהציע לו שידוכים. התעצב הבחור על כך שאין מציעים לו שידוכים כלל, עד שפנה אליו אחד מידידיו ואמר לו: דע לך שהסיבה שאין מציעים לך שדוכים היא מפני שאתה גאוותן, וכי מי רוצה חתן בעל גאווה? לכשתהיה עניו ושפל, יציעו לך שידוכים כהנה וכהנה. עשה הבחור כעצתו של ידידו והחל מתנהג בענווה, מקדים שלום לכל

אדם ומדבר עם כולם בגובה העיניים. משראו השדכנים את השינוי הפתאומי שחל בו החלו שוב לדבר בו נכבדות. אלא שכבר בשידוך הראשון נענה הבחור וגער בשדכן: איני מבין מה דעתכם כשאתם מציעים לי שידוכים כאלה, והלא בימים עברו שהיו בי כל המעלות, ורק חסרון אחד שהייתי גאוותן, סירבתי לשמוע הצעות אלו, עתה שהנני גם עניו ונמצא שאני כליל המעלות, על אחת כמה וכמה שאיני מוכן לשמוע הצעות שכאלו ('אז נדברו' סיון תשלט).

נסע פעם הרה"ק הפני מנחם זיע"א לשמחת נישואין. באמצע הדרך, דורון דרשה שהיה ברכב נפל והתנפץ בקול רעש גדול. באותה שעה סיפר אחד מבני המשפחה לנוסעים: מעשה בעשיר קמצן שביקש להעניק כלי יקר כמתנה לקרובו, אלא שהכלי התנפץ לשברים. מה עשה אותו קמצן? ציווה על משרתו לעטוף את השברים ולהוביל את המתנה ליעדה, תוך כדי שהקמצן משער שהמקבל יחשוב שבגלל טלטולי הדרך אירע מה שאירע ונשברה המתנה. דא עקא שאותו משרת לא ירד לסוף דעת אדונו וארז את שברי הכלי בנפרד, כל שבר ושבר נעטף בעטיפת מתנה מיוחדת והונח בקפידה לצד חבירו. בהגיע המתנה העטופה למקבל המתנה שגילה כי כל שבר עטוף בנפרד, נתגלה קלונו של העשיר הקמצן. שמע הפני מנחם את הדברים ונענה במוסר השכל נוקב: אין שלם מלב שבור! וכבר נאמר 'לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה', אלא שמה פנים יש לנו כשאנו באים ומנופפים בגאווה עם ה'לב נשבר' שלנו ועוטפי אותו בעטיפה לאמר: ראו נא איזה 'לב נשבר' מהודר ומפואר יש לנו ('הפני מנחם' ח"א עמוד רמו).

שונא בכל ליבו לאיש חסיד אחד שהתגורר בעירו והיה מתנהג בחסידות, והיה עוסק בתורה ובעבודת ה' יומם ולילה. אותו חסיד היה מדי יום ביומו משכים קודם אור הבוקר, בין בחורף ובין בקיץ, והולך כשהוא מעוטר בטלית אל בית המדרש בכדי לעסוק בתורה. חשב השר תחבולות שונות איך להתנכל לאותו חסיד ולאבדו מארץ החיים, ועלה בדעתו רעיון נורא: הוא שלח את משרתיו לחפור בור עמוק על הדרך שהחסיד היה רגיל לעבור בו בכל יום לפנות בוקר בדרכו לבית המדרש.

סבור היה השר כי מפני אפלולית הבוקר לא יבחין החסיד בבור הכרוי לפניו והוא בטח יפול בו מבלי משים.

מה עשה הקב"ה? באותו לילה שבו שליחי השר חפרו את הבור, הגיע אל החסיד אורח חשוב, תלמיד חכם ונעים הליכות. ישבו החסיד ואורחו יחד בסעודת מרעים ושוחחו ארוכות בדברי תורה עד שעה מאוחרת בלילה. כיון שכן התעכב החסיד מעט לקום משנתו, ובשעה שהלך לבית המדרש היה זה כבר לאור היום. כמובן שהחסיד ראה את הבור העמוק וסבב את הילוכו מן הצד והגיע לבית הכנסת בשלום. השר הרשע היה משוכנע שהחסיד נפל לבור, והוא מיהר ללכת אל הבור בכדי לראות את החסיד שוכב בתוכו חבול אברים, אולם להפתעתו הבור היה ריק ורק קולו של החסיד נשמע עולה מבית המדרש. לא יכול היה השר להתאפק והוא נכנס אל בית הכנסת והתעניין אצל החסיד על דרכו לבית הכנסת. החסיד שלא הבין את כוונתו של השר סיפר לו כי הוא התאחר היום לבית הכנסת, כיון שאורחו חשוב היה אצלו אמש. שמע השר את הדברים והתרגש ואמר: אלוקי ישראל, רגלי חסידי ישמור! סיפר השר לחסיד על מזימתו הרעה והבטיח לו כי לא ישוב לכסלה עוד.

את הסיבה ששורפים בשריפת הפרה אדומה, גם את עץ הארז וגם את האזוב, כפי שנאמר (במדבר יט ו): **וְלָקַח הַכֹּהֵן עֵץ אֲרֶז וְאֲזוֹב וְשֵׁנִי תוֹלַעַת וְהִשְׁלִיךְ אֶל תּוֹךְ שְׂרֵפַת הַפָּרָה**, והלוא יודעים אנו שעץ הארז מסמלך את הגאווה ואילו האזוב מסמל את הענווה (רש"י ויקרא יד ד). והיה איפוא ראוי לשרוף רק את עץ הארז, כסמל לכך שראוי לבטל את הגאווה, ולא לשרוף את האזוב שמשמל את הענווה. אלא הסביר הרה"ק החידושי הרי"ם זיע"א, ששריפת האזוב באה לומר שאכן לא ראוי לו לאדם שירגיש את עצמו כעניו ולא יהא לו שום הרגש מזה גופא שהוא משפיל את עצמו כאזוב, שכן ענווה אמיתית היא לא לדעת את היותך עניו, ואילו מי שיודע מענוותנותו כבר אינו נחשב כעניו (ליקוטי הרי"ם).

אין בעל הנס מכיר בניסו

מעשה באשה כפרייה מפוחדת ומוגת לב שהייתה צריכה לעבור על גשר רעוע שמתחתיו געש ורעש נהר אדיר מימדים. הכריזה הכפרייה, שאם תעבור את הגשר בשלום מתחייבת היא לתת מאה רובל לצדקה. כשהגיעה למחצית הגשר וראתה שעד עתה לא אירע לה דבר, החלה לחוס על כספה והכריזה שהיא התכוונה בעצם רק למאה פרוטות ולא למאה רובל. כשהיא התקדמה עוד על הגשר, היא כבר הורידה את סכום הנדר לעשר פרוטות. פתאום נשבה רוח חזקה והגשר מט ליפול. או אז היא זעקה: רבונו של עולם: מאה רובל!

סיפר הרה"ק רבי אברהם מפוריטוב זיע"א בשמו של הרה"ק החוזה מלובלין זיע"א: מעשה בשך אחד, שהיה שונא ישראל גדול, וביותר היה

מקום משכנה של שכנת עוזנו, מתוך מסירות נפש נפלאה. כאשר דרך כוכבו של הרש"ש והחל להאיר בשמי עיר הקודש ירושלים לא השלים הרש"ש עם המציאות הקודמת, בה היו עורכים את תיקון החצות בתוככי בית הכנסת, אלא סבר כי הראוי ביותר לערוך תיקון חצות הוא על יד הכותל המערבי, שם אפשר לקונן על החורבן ולערוך את סדר הקינות והתפילות היוצאות מעומק הלב: רבונו של עולם, מתי יבנה בית מקדשנו ותפארתנו.

הרש"ש לא שת לבו לסכנה האורבת לו בהלכו יחידי בסמטאות הרובע המוסלמי שבעיר העתיקה. בבטחונו הגדול בהשי"ת עבר ימים ונהרות יערות ומדבריות עד הגיעו לירושלים, האם דווקא כאן, בחיקה של השכינה, ישבר בטחונו?!

כך היה מהלך יחידי מבית מדרשו אל עבר הכותל המערבי לערוך את קינותיו. ובכל לילה, בהגיעו לכותל ובראותו את שממונו ועזבונו היה מתפרץ הכאב מלבו ובקול מר היה זועק: אלהים, באו גויים בנחלתך טמאו את היכל קדשך! והיה קולו של הרש"ש בוקע ומרקיע רקיעים, וגם יורד לחדרי בטנם של השכנים הערבים שהיו שרועים וסרוחים על מטותיהם בשעה זו.

והיה הרש"ש זועק ומתחנן לפני אבינו שבשמים שירחם על בניו ויושיעם מגלותם, ובקולו הוא מרעיד ומחריד את הגויים המקיצים בבהלה ממיטותיהם לשמע קולות השבר. כשחזר הדבר ונשנה היו השכנים הערביים מנסים להשתיק את היהודי הצועק ובוכה, אך לשוא. הצדיק היה יושב על הריצפה, גופו שחוח ועיניו מזילות דמעות כמים. מחשבותיו מרוממות מעלה מעלה כל מילה ומילה היוצאת מפיו מתוך כוונה עצומה להמשיך שפע והארה לעולמות העליונים. והוא, ממרום הקדושה, כיצד יבחין בטמאי אדם המנסים להשתיקו?!

סיים החוזה מלובלין ואמר: זהו הפירוש בדברי הפסוקים בספר תהלים (פרק קי"ז): 'הֲלֹו אֶת ה' כָּל גּוֹיִם שִׁבְּחוּהוּ כָּל הָאֲמִיּוֹת. כִּי גִבֹר עֲלֵינוּ חֲסֵדוֹ וְאֲמַת ה' לְעוֹלָם הֲלֹו יְה'. הגויים הם מהללים את שם ה' ואומות העולם הם המשבחים אותו, כי רק הם היודעים כמה רעות הם חושבים עלינו, שבכל דור ודור עומדים עלינו לבלותינו והקב"ה מצלינו מידם, ואילו אנו, בני ישראל, אין בעל הנס מכיר בניסו, ואין אנו יודעים מכמה וכמה צרות ומזימות רשע אנו ניצלים' (נפלאות הרבי' אות שטו).

שבעה הסברים נותן רבינו האור החיים הקדוש על הסיבה שנשוכי הנחש יביטו אל נחש הנחוש, וכמו שנאמר (במדבר כא ח-ט): 'וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה עֲשֵׂה לָךְ שָׂרָף וְשִׂים אֹתוֹ עַל גֵּס וְהָיָה כָּל הַנְּשׂוֹף וְרָאָה אֹתוֹ וְחָי. וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה נַחֲשׁ נַחֲשֵׁת וַיִּשְׁמָהוּ עַל הַגָּס וְהָיָה אִם נִשְׂפוּ הַנְּחָשׁ אֶת אִישׁ וְהָבִיט אֶל נַחֲשׁ הַנַּחֲשֵׁת וְחָי'. וההסבר השביעי הוא, כדי שבעלי הנס יכירו בניסם: כי חפץ ה' שיכירו בניסי אל בדרך פרט שכל אחד מהנשוכים יביט למעלה ויכיר בניסו ובוזה יצדיקו השגחה הפרטית.

באמת כל רגע ורגע יש ניסים. רק שאין בעל הנס מכיר בניסו. ואמר הרה"ק רבי מנחם מנדל מקאצק זיע"א שלעתיד יהיה ספר זכרון מכל הניסים שעברו עלינו, ויתברר לנו שבכל רגע ורגע עברו עלינו ניסים' (שיח שרפי קודש' מערכת אמונה ובטחון).

ואת הנחלים ארנון

המקובל האלקי הרה"ק רבי שלום שערבי זיע"א היה נוהג לערוך תיקון חצות בכותל המערבי,

המאורע, על מנת לפגוש את הבריונים שהפכו לפסלים ולהחזירים לחיים. בינתים התאסף קהל רב סביב הבריונים המאובנים, וכשהרש"ש הגיע למקום, כולם פילסו לו דרך. ניגש הרש"ש ושאלם: האם אתם מבטיחים שמהיום והלאה לא תציקו לשום יהודי בעולם? למרבה הפלא החלו המאובנים לזוז קמעא והנידו בראשם לאות הן.

סגר הרש"ש את עיניו ושפך צקון לחשו לפני בורא העולמים שירחם על יצוריו ויתקדש שם שמים ברבים. כשגמר הרש"ש את תפילתו הוא ברך את הבריונים בברכת רפואה שלמה, ומיד הותרו הללו מכבלם ויכולת התנועה באבריהם חזרה להם. התנפלו הבריונים לרגלי הצדיק ובקשו את סליחתו. הרש"ש חזר לבית מדרשו כאילו דבר לא ארע, אלא שמאז אף אחד מהערביים המקומיים לא הרהיב עוז בנפשו להפריע ליהודים מלערוך תקון חצות בכותל המערבי (הרב שרעבי עמוד 29)

את מעלת התורה והתפילה בחצות הלילה כותב רבינו האביר יעקב זיע"א בספרו 'פתוחי חותם', בבואו לפרש את דברי הפסוק (במדבר כא יד): **'וְאֵת הַנְּחָלִים אֲרֻנוּ'**, כי הנה אמרו במסכת חגיגה (יב ב): אמר ריש לקיש: כל העוסק בתורה בלילה - הקב"ה מושך עליו חוט של חסד ביום, שנאמר יומם יצוה ה' חסדו ומה טעם יומם יצוה ה' חסדו - משום ובלילה שירה עמי. וכל מי שרוצה להיות עם השעשוע שהקב"ה משתעשע עם הצדיקים בגן עדן צריך להיות זריז לקום בחצות הלילה, וזהו 'ואת הנחלים ארנון', שהרוצה ליטול חלק בנחלי גן עדן, יעסוק ברינה של תורה בחצות הלילה ואילך.

עברו כמה לילות של נדודי שינה לשכנים הערביים, והם החליטו לשכור בריונים בני בליעל על מנת שיחסלו את הרב היהודי עוד בטרם הוא מגיע למקום הכותל. כבר למחרת המתינו לרש"ש קבוצת בריונים שפלים ובזויים באחת הסמטאות החשוכות הסמוכות לכותל. והנה בשעה הסמוכה לחצות הלילה נשמע קול צעדי הרב בהלכו לכותל. הבריונים אותתו זה לזה כי הנה זה האיש אליו הם מחכים וסימנו כי הגיעה השעה לזנק לפעולה. אך לפתע פחד נורא תקפם ורתקם על מקומם. הרש"ש עבר ביניהם, שקוע במחשבותיו, ואין מי שיפצה את פיו וירם את ידו על הצדיק. הרב המשיך בדרכו והגיע אל הכותל, שם התרפק על האבנים הדוממות וערך את סדר עבודתו הקדושה כמדי לילה, וכשסיים חזר על עקבותיו.

השכנים שהיו משוכנעים כי באותו לילה תערב עליהם שנתם, כעסו מאוד, וכי לשם כך הם שכרו את הבריונים, והרי ממון רב נתנו להם בכדי שיפגעו ברב היהודי. נחפזו הרשעים וקמו ממשכבם לברר מדוע מעלו הללו בתפקידם ולא קיפחו את חייו של הרב היהודי המטרידם לילה לילה.

אך מה גדול היה תמהונם ופחדם בבואם אל אותה הסימטא שם ארבו לרב היהודי, ובפגשם באותם בריונים העומדים כמאובנים ללא יכולת להזיז אבר, כשאף כוח הדיבור ניטל מפיהם. נוכחו כולם לדעת כי לא טוב עשו ברצותם להגות מן המסילה את הרב היהודי, שהוא איש אלוקים קדוש. מיד מהרו לחפש את ביתו ולבקש את סליחתו.

הרש"ש ברצונו לקדש שם שמים ברבים נענה לבקשתם ויצא עם הערביים אל מקום

053-3132772 שופטניה

סידור מתיבתא 'אביר יעקב'

פתח היכלות של מעלה, ושער לכוונת הלב בתפילה
 תפילה עם הבנה כוונה, רגש והתעלות
 תפילה שתעלה לשער השמים להתקבל לרחמים ולרצון
 הסידור המבאר כל תפילה ופיוט, עם הקדמות מבואות ומילואים
 סידור שלא תפסיק להתפלל בו, ומביא להתחדשות וטעם ערב בתפילה
 ולוואי יתפלל אדם כל היום כולו

אור הגאולה לישרי לב

אומנות הענווה

טעמים של 'לעתיד לבוא'

בת עין המבואר - אור אין סוף של הכנעה וענווה

ענווה היא תכלית כל המדרגות, וצריך לבארה. שר הענווה הרה"ק רבי **אברהם דוב** זיע"א **מאוריטש** סולל באומנות אומן דרכים של הכנעה אמיתית כאין, כאשר לא די שהיא עוקרת את השלימזליות והענווה הפסולה, אלא אדרבה, הענווה נתעלית להיותה מזרז ראשון במעלה להתחדשות, שמחה ואור בהיר בעבודת הבורא "**יוסיפו ענוים בה' שמחה**" מהדורת פאר | אגרות וליקוטים נבחרים | ביאורי החסידות | ציוני תולדות מורחבים ומאירים | שער המפתחות

אור הגאולה לישרי לב

לזכות

עופר פנחס בן צילה שיחי' קרן בת רונית שתחי' טל
אדמונד שיחי' בן איזה < רונית בת ינינה יעל > בנימין בן אסתר וכל יוצאי חלציהם שיחי'
להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת

לעילוי נשמת

צילה בת דורה ומאיר ע"ה

קרוב אליך הדבר מאד

מקום גנותו של הרה"ק רבי שמחה בונים מגור זיע"א - הלב שמחה

אוצר פניני החסידות

עולמות רוחניים מלאי אור וקדושה

גליון שבועי המלקט באומנות את עיקרי ויסודות אמרי תורתם של הצדיקים
והיראים זיע"א אשר מתורתם אנו דולים ובזכותם אנו חיים וקיימים
- מסודרים על פרשת השבוע ככתבם וכלשונם -

להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 והגליון בדרך אליך